

רחל רבינוביץ ואלי קופלביץ

החלוקה החדשה

מוזיאון בית אורי ורמי נחשתן
קיבוץ אשדות יעקב מאוחד

תוכן העניינים

6

רחל ואל: ראש בראש
טלי תמיר

17-10

עבודות < רחל רבינוביץ ואל קופלוביץ

18

רחל בת ההרים
טלי תמיר

73-21

עבודות < רחל רבינוביץ

74

דמעות של אמנות
על הציור של אלי קופלוביץ
טלי תמיר

127-78

עבודות < אלי קופלוביץ

128

ציונים ביוגרפיים

רחל רבינוביץ ואל קופלוביץ

החלוקה החדשה

פתיחה: 28 במאי 2011

תערוכה

אוצרת: טלי תמיר

קטלוג

עריכה וטקסטים: טלי תמיר

עיצוב והפקה: מגן חלוץ

צילום: רן ארדה

גרפיקה: עלוה חלוץ

שער קדמי:

רחל רבינוביץ, יוגה עגבניה, מחוך הסדרה יוגה ירקות ופירות, 2010, פרט (ר' עמ' 64)

אלי קופלוביץ, *Obscure Idea*, 1999, פרט (ר' עמ' 100)

שער אחורי:

רחל רבינוביץ, עיצוב שיער, מחוך הסדרה האזנת סתר, 1995, פרט (ר' עמ' 39)

אלי קופלוביץ, *Brain Wash*, 1999, פרט (ר' עמ' 87)

עמ' 2: רחל רבינוביץ, יוגה מלפפון, 2010, דיו על נייר, 50x30 (פרט)

עמ' 3: אלי קופלוביץ, על המדף, 2010, דיו על נייר, 28x21 (פרט)

כל המידות בסנטימטרים, רוחב x גובה

התערוכה והקטלוג בתמיכת:

קיבוץ אשדות יעקב מאוחד

מועצה אזורית עמק הירדן

משרד התרבות והספורט

מועצת הפיס לתרבות ואמנות

מוזיאון בית אורי ורמי נחושתן

קיבוץ אשדות יעקב מאוחד

אוצרת המוזיאון: רות שדמון

רחל ואלי: ראש בראש

התערוכה המשותפת של רחל רבינוביץ ואלי קופלביץ במוזיאון בית אורי ורמי נחושתן בקיבוץ אשדות יעקב מאוחד, מפגישה פעם נוספת אחרי שנים רבות את עבודותיהם בתוך מרחב אחד. רחל ואלי, זוג נשוי, בגרו שניהם את בצלאל בשנת 1982. בתחילת דרכם הם נסקו לתוך עולם האמנות התל אביבי הצעיר, כאמנים בולטים ומבטיחים. כישרונם היה נוכח מעל לכל ספק. מקוריותם היוזואלית, והנועזות שאיפיינה את הדימויים שציירו משכו תשומת לב. כשני בוגרים מצטיינים, הידועים ביכולות הרישום והציור שלהם, חברו לקבוצת "תת-רמה", שהציבה עצמה בראש החץ האוונגרדי המקומי, והציגו בגלריה המזוהה עם אמנות צעירה ואנרגטית. הימים היו אז ימי הציור האקספרסיוניסטי החדש. הציור הגרמני הוביל מהלך של חזרה לציור שמן-על-בד סוער ודרמטי. הן רחל והן אלי עבדו שניהם בפורמאטים גדולים וציירו ברוח הזמן, בג'סטות רחבות של מברשת הצבע, בהלך רוח פסיכולוגיסטי ונרקיסיסטי. העיסוק המרכזי שלהם היה הם-עצמם והסביבה הקרובה שלהם. כזוג שהכיר והתאהב במהלך הלימודים, הם פיתחו כבר בשלבים המוקדמים של יצירתם סוג של סימביוזה ותלות הדדית. רחל ציירה את אלי, הוא הפך להיות הדוגמן המרכזי שלה. אלי צייר את רחל, היא הפכה להיות המודליסטית שלו. רחל ציירה את עצמה ואת אלי מחוברים, ראש-אל-ראש, כמו תאומים סיאמיים שלא הופרדו, מתפתלים זה אל זה, מרחפים זה לקראת זה. 'רומנטי' הם אומרים היום בחיוך מסוים על הציורים הישנים האלה, 'כבר לא רלוונטי'. אבל לאור הדימוי שהפיקו לתערוכה, המחבר

דיוקן כפול, 2011, צילום ועיבוד ממוחשב: משי

אותם ראש אל ראש וראש בראש אי אפשר להתכחש לדימויים המוקדמים ההם. שני אמנים בזוגיות אחת, שני אמנים, המתחילים מקו זינוק אחד, מוטלים על מסלול מירוצים זהה, נזרקים לחיי נישואין, עוברים לקיבוץ בגליל העליון, מקימים משפחה עם שלושה ילדים, מנהלים חיי קיבוץ שהולך ונחלש, הולך ומתפרק, עד שמגיע להפרטה מוחלטת. שני אמנים, ילדיהם וציוריהם, נזרקים לחיים החשופים. תתמודדו עם זה.

ההתעקשות להמשיך וליצור במציאות הזו איננה פשוטה: "חיים בשוליים משמעותם הימנעות ויתור", כתבה רחל¹, "בשדה מחייה כה חלש נוצרים חיים כנועים, מסמוס של זהויות והיעדר ציפיות. מלמול השוליים איננו דיבור, הוא קרקור צפרדעים במים רדודים... תנועות נמרצות מידי – יובילו לטביעה בביצה..." השלווה הגדולה מאיימת לבלוע, להרדים... המרחבים מפתים להימוג בתוכם... אך לא: "ריחוקו של אמן מאלץ אותו להגיע לגרעין הקשה של האמת. ללא כחל וסרק. דווקא מפני שאין הוא חשוף לאופנות, הוא מוצא עצמו חופשי ליצור בכיוונים משלו [...] והפרדוקס הוא: עבודה סיופית"².

אלי ורחל נצמדים לאמנות כקרח הצלה. שניהם מאמצים את האמנות כ"עזרה ראשונה" כ"עיצוב תודעה". כעיסוק המכניס טעם עליון לחייהם. ה'אמנות' הפכה בעבודתם לגיבורה בפני עצמה, גם אם סמויה מן העין. כל אחד מהם תלוי בביקורת של בן זוגו למסע: הם קוראים, מודיעים, משמיעים, מצהירים – ואיש אינו עונה להם. בעולם נטול דיאלוג מקצועי, במקום שם נדיר לקבל פידבק ישיר, הם נותרו כשני מאזינים יחידים – כל אחד לעצמו וכל אחד לשני. בדיוקן יאנוס כפול הפנים שלהם, צופות העיניים לכיוונים מנוגדים, אך המוח האחורי – המכיל בתוכו את התודעה ואת תת המודע גם יחד – מתחבר לרצף אחד. הד למוטיב ה'הרכבות' של רחל בסדרת ציורי המים? – קח ענף של גפן עם ענף של שיזף והכלא אותם זה בזה. שיצמחו. נראה מה יקרה. אלי ורחל, מוכלאים זה בזה, בכל זאת, לא יצרו 'נקטרינה' (שילוב של שיזף ואפרסק). גוף העבודות המסועף של כל אחד מהם שונה מהותית זה מזה: רחל – עמוסה, צפופה, מקפידה על כל הנחת צבע, עובדת בעמלנות מאומצת ואלי – קליל, מדולל, ספונטני, כמעט לא משקיע מאמץ, יורה מהמותן. רחל – פסיכולוגיסטית, עתירת משמעויות והסברים ואלי – עילג, מנוכר, לא מעוניין בשום הסבר. רחל – מעורבת, חרדה, מודאגת לגבי ציוריה, ואלי – אדיש, מנותק, מוכן להפיץ את כולם.

אך בתוך השוני הזה מתקיימים אזורי חפיפה, לפחות בעמדת המוצא, המתמודדת עם ההד החוזר של קולם. הדמיון הפיזי ביניהם – כחושים ודקי איברים – מציע קלילות פיזית המרחפת מעל לדמויות. שניהם שולחים ידיים לחלל, עסוקים באצבעות ובמגע. רחל – משתמשת באצבעות כדי למשש, לבדוק, לחקור ולבחון. אלי משתמש באצבעות כדי ללהטט לרקד, לפרוט, לסמן. גם אלי, גם רחל הם וירטואוזים של עבודת מכחול, אשפי הנייר והדיו. אלי ויתר לחלוטין על ציור שמן על בד ונצמד לנייר הקליל, המתנייד – "אמנות למרחקים". רחל נעה בין הבד והנייר, נוטה אל עבודות הנייר.

באופן מפתיע, ככל שהם רחוקים יותר, כך הם מדויקים יותר. אמנות טובה מזהה את אזורי המתח הגבוה גם בלא לדעת. עוקצת במקומות הנכונים. אך האמנות הישראלית נרקיסטית לא פחות מאמניה. דיוקנה מתמקד בטבורה, והיא אינה נושאת עיניים לחפש את הולכי השוליים. השוליים ישארו תמיד מחוץ לקאנון, ואם זות מהמרכז – זות מאלומת האור. אלי קופלביץ ורחל רבינוביץ זו רחוק מידי ושילמו על-כך במחיר החשיפה האמנותית שלהם. כוחם מתגלה דווקא בריחוקם: מתוך הריחוק הם הצליחו לדבר על תודעת המרחק. מתוך הזוגיות – להצביע על בדידות, ומתוך הגיאוגרפיה הפרטית שלהם – להצביע על הגיאוגרפיה הפוליטית של עולם האמנות. בתערוכה הנוכחית הם מתכתבים עם רטוריקה אופטימיסטית של 'חזון', 'מהפכה': "החלוקה החדשה". האם זו תכנית הפרטה? חלוקה חדשה של מאגר התאים האפורים במוח? חלוקה חדשה של טריטוריית הבית? חלוקה חדשה של אזורי שליטה של אוצרים ומנהלי מוזיאונים? חלוקה חדשה בין מרכז ופריפריה? ...אולי המרכז יזוז קצת הצידה? אולי הפריפריה תואר קצת יותר? הי, אתה שם...!

... ואתם, הקוראים והמבקרים בתערוכה, שימו לב: המסך עולה והחלוקה החדשה החלה!

1. רחל רבינוביץ, "בשולי השלולית", פורסם בעל הצפון, 29.8.2002

2. רחל רבינוביץ, "הריחוק מאפשר שקט", פורסם בעל הצפון, 30.4.2008

13

רחל רבינוביץ, פראניאמה 4, 2010, דיו על נייר, 30x40

12

רחל רבינוביץ, פראניאמה 3, 2010, דיו על נייר, 30x40

15

אלי קופלביץ, נמר, 2005, דיו על נייר, 25x25

14

אלי קופלביץ, Bloop, 2005, דיו על נייר, 25x27

17

אלי קופלביץ, Some Video, 2005, דיו על נייר, 27x25

16

אלי קופלביץ, Work is Happiness, 2005, דיו על נייר, 25x22

היא מטפסת הרים, הולכת על חבל, לוחמת סומו. היא קופצת לטבעת אש, מעשנת בעשר ידיים, נושפת בנחיריה פנימה והחוצה, מותחת את עור פניה, דוחפת אצבעות לאוזניים ולעיניים... רחל רבינוביץ מציעה ציור מאתגר, מטריד, מעורר תהיות ומציב שאלות. כמו דנה שרק קמה ומתחילה שואלת למה, כך גם רחל רבינוביץ לא מניחה לשום עניין. בסדרה העמוסה והעשירה הקרויה: "האזנת סתר" היא מנסה לפתור את בעיית עומס הדימויים ושיבושי הקליטה שעמדו לפתחו של בנה הבכור, שהתמודד עם הפרעות קשב וריכוז. היא הוטרדה ממאמרים על חקר המוח, ממסקנות של חברות תרופות, ממדיניות טיפולית המבקשת להנדס את המוח מחדש, לארגנו ולהתמירו במוח המתפקד באופן הרצוי. בארבע הפינות של הציור "סד לראש", שנעשה בהשראת איורים מהמאה ה-18 על חינוך ועיצוב התנהגות של ילדים, מופיעים ארבעה דימויים של ראש נתון בסד ברזל, המבקש לשנות את צורתו, כמו כפות רגליים חבושות של נערות סיניות, שנחבשו על מנת לבלום את צמיחתן. דימויים נויירולוגיים של אגוז המוח ורקמת הנוירונים ממלאים את הסדרה העמוסה הזו שאינה יודעת למיין ולסנן. מכשירי מדידה ושקילה, מכונות הקלטה והשמעה, פקקים ומכסים, פקעות וסבכים – כל אלה מצוירים בקפדנות ואינם נכנעים לריבוי. המבוך נוכח כאן כדימוי מטאפורי להיעדר צלילות. בפרפרזה על דבריו של הסופר אליעזר שטיינמן על קפקא, כתב דודו פלמה: "רחל אינה מורת דרך. אלא המבוך עצמו."¹ פלמה מתרשם מאובססיית הפרטים וריבוי החפצים המופיע בציורים של רחל, ש"נובע בהכרח מההכרה שבלא פרטים לא תתקיים מציאות".

בסדרה "הרכבות", המצויירת בדיו על נייר, משתמשת רחל ברקע החקלאי של משפחה ומציירת את דיוקנה המעוות על-ידי הפרספקטיבה (אנאמורפוזה) ליד דוגמאות של סוגי הרכבות שונות של גזעים ומינים. החקלאות משרתת אותה ליצירת מטאפורה גנטית של הכלאות מהונדסות, שליטה ברגשות ובתכונות, גידוע וחיתוך, הדבקה, חיכוך והצמדה.

אם יש אובססיה בציור של רחל רבינוביץ, הרי זה הגוף כולו, בעצם קיומו כמהות גשמית בעלת מנגנוני הפעלה, ונקבי כניסה ויציאה. בסדרה "ציור רזה" היא מלגלת על מושג "דלות החומר" בציור הישראלי ומציעה פרשנות משלה ל"ציור דל": "דל שומן" ו"דל קלוריות", עוסק הציור הזה באנורקסיה של הגוף. האם הדמות הרזה ושחורת השיער זו היא עצמה? או, כפי שהיא עצמה הצהירה – דמות אנונימית?

רחל לא לגמרי פותרת את החידה, אבל חוזרת ומציירת את מנחי הגוף השדוף, שעצמותיו בולטות וחדות, והוא הלך והתכווץ עד שהפך לקו ישר, הניתן להטייה לכאן או לכאן. סידור שיטתי של קוי הגוף הללו, ושכפולם, מציעים דגם אורנמנטלי של אלכסונים והצלבות, מעין 'רקמת גוף'. הסדרה "ציור רזה" מדברת על רעב, אך גם על שובע, על משטור, אך גם על אנרכיה. ברגע מסוים הגוף הרזה, המתוח כקו, מתפרק לחלקיו: מערכת השיניים משקשקת את דרכה החוצה, הלשונות מתחברות ויוצרות מעגל מסתלסל, דמוי פרח. מה שנראה היה, בתחילה, כציור שהולך ומצטמצם הופך לקרקס איברים מקאברי, נטול כל עכבות. הפרטים המצויירים הולכים ומידקקים עד שבציור האחרון מופיע גפרור שרוף, זעיר ודקיק בתוך הריבוע הלבן של הציור, גופו כבר מתפורר ורק ראשו עדיין נראה כנקודה שחורה כהה. הגוף האנושי, לעומתו, עמוס בגירויים, מוטרד כל הזמן: לשונות עוקצות אותו, פיטמות דוקרות אותו. כמו בציורי ייסוריו של אנתוניוס הקדוש הגוף הנשי המופיע בציוריה של רחל רבינוביץ מותקף ללא הרף ונראה כגוף מעונה, לא כגוף מתענג.

שאלת העונג מופיעה בחריפות בסדרת הציורים הבאה של רחל, הקרויה "פיצוציה". אחרי ההתמכרות לצמצום ולמעורר שוב ביצעה תפנית דרמטית: מ"נופי האנורקסיה" עברה לצייר "נוף בולימי": כל מה שטעמו מתוק והוא עטוף בצלופן צבעוני, מרשרש ומפתה. הסדרה "פיצוציה" נוצרה בהלך-רוח קלאסי, במסורת ציורי טבע דומם: התבוננות מתמשכת, קיבעון של המבט, ריכוז מקסימלי בחפץ אחד, גם אם הוא חבילת "במבה אוסם" או שוקולדה מקופלת. במקום קערות ותפוחים מונחים לפנינו, בבידוד סטרילי של מימצאים מיקרוסקופיים על מצע לבן, כל אוצרות הפיצוציה האורבאנית: סוכריות על מקל, "ביצת הפתעה", מסטיק "בזוקה", "נחשי גומי" מתוקים, ופלה "טובטעם", ביסקויט "פתיבר" ועוד ועוד. מוסד ה"פיצוציה" – המצאה ישראלית המשלבת באופן פרדוקסלי "שטח-אש" ופיצוצים עם ממתקים ופינוקים – מייצג בציור של רחל את מקום הפיתוי-פיצוי – צורך עז במתיקות, כפיצוי על חסכים עמוקים בתרבות שהעלתה על נס ערכים של ויתור והסתפקות במועט.

אך יש כאן רובד משמעות נוסף, הלקוח ונבנה מתוך תרבות האינטרנט, מאתרים של נערות בגיל העשרה. חלקן מקבלות ייצוג גולמי, טרום העיצוב האופנתי, כגוף עירום וחלק, זעיר מידות, המזכיר בפני עצמו שלגון-ליקוק על מקל. אחרות, שנבחרו על-ידי הציירת בשל לבושן הסגנוני והמוקצן, עטויות מיני

אביזרים, חגורות ושוטים, הופכות ל'ממתקים' צבעוניים עם עטיפות מרהיבות – לוליטות סקסיות ומתגרות, אובייקט לתשוקה ולעינוג, חלק מפולחני נעורים דקדנטיים, הפורחים במרחבי הרשת. אך בציור הפרטני והמוקפד של רחל לא בא לידי ביטוי העונג החושני. מתח מתקיים בין מלאכת הציור המוקפדת והמיומנת שלה לבין מתיקותו המכמירה של הממתק המבודד. לא משיכות מכחול ספונטניות נוגעות-נספגות, מזילות-ריר של צבע, מייצרות את הדימוי, כי-אם נגיעות מקצועיות-לעילא, המייצרות תעתיק ריאליסטי של האובייקט הנחשק.

קישור נוסף בין גוף לאוכל ובין עינוג לייסורים מהווה נקודת מוצא לסדרה הבאה, המצויירת בדיו צבעוני על נייר. בסדרה "יוגה ירקות ופירות", נוצר חיבור בין תרגילי יוגה ואסתטיקה יפנית לבין חייהם הסודיים והחושניים של הירקות והפירות. בסדרה שתי קבוצות: קבוצת הגברים וקבוצת הנשים. בקבוצה הגברית מופיעים נזירים יוגיסטיים, כשהם מבצעים תרגילי יוגה מורכבים, לצד חציל, בטטה, כרישה ושום. עלעלי השום פורחים בעדינות מסביב ליוגיסט בתנוחת מדיטציה, והבטטה מתארכת לצד גופו הגרום של הנזיר העומד על ראשו. בקבוצה הנשית מענגות עצמן נשים יפניות בעזרת ירקות גינה טריים: פיטם האגס מדרג פות של אישה צעירה, אשכול ענבים מתחכך באיבר מינה של אחרת וגבעול של שיח עגבניות אדומות צומח היישר לתוך רגליה הפעורות של אישה נוספת... עוד אחת מתרפקת על מלפפון או משתעשעת בבצל המצמיח שורשים דקיקים ומדגדיגים. בהשראת הפורנוגרפיה היפנית, הידועה בנועזותה, המציאה רחל 'פורנוגרפית-גינה' משלה, המחברת בין העידון הוירטואוזי של ציור המים היפני לבין גירוי משוחרר ויצירתי. סביב הסצנה האירוטית היא בנתה סביבה מצוירת מרהיבה, בהשראת אסתטיקת החדרים האינטימיים של גבירות החצר היפניות. תחת המסווה של טכניקת הרישום המרשימה, הצליחה רחל לייצר אמירה נוספת על התעתוע גוף – עונג – סבל. החציל מתנפח למימדים גופניים, כמו פאלוס ענק וסגול, ואילו הגוף עצמו מחוויר, מידקק ומתעדן עד לסף-היעלמות. פואטיקת השקיפויות, המפארת את המיומנות הטכנית של הציור מוסטת לתוך עיוות פרספקטיבי שבו גבעולי הבצל מקיפים את הדמות כולה, המרקדת ביניהם. הפרברסיה המעודנת, המיתממת תחת מסווה של ציור עשוי לעילא ולעילא, ממשיכה את אותו קו מאפיין מהסדרות הקודמות. למרות השוני הסגנוני הרב, מקרין הציור של רחל רבינוביץ, בכל מופעיו, נטייה מורבידית ומשיכה אפלה

אל הנקבים והמחילות, אל מוקדי העינוג והכאב, המתחלפים אלה באלה. בדיוקנאות העצמיים מהשנה האחרונה היא מתעללת בפניה ללא רחמים, כמי שמשטשטשת את הגבולות בין כאב לרגש: היא מכניסה אצבעות לפה ומותחת את לחייה, תוקעת אצבעות בנחיריה, וסותמת כל נקב אפשרי. היא מאריכה את צווארה ומפתלת אותו, עד שהוא מצמיח ראש נוסף בקצה השני. הקמטים מוקצנים, כאילו קילפה את עור פניה, השיער פרוע.

אך לצד הטירוף המשתקף במראה, היא מעצבת את עצמה, כדמות מתוך הרפתקה נועזת: לא עוד הדמות הכחושה, הרזה, המטה לנפול, אלא לוחמת סומו אמיצה, אמנם לא עבת בשר, אך עשויה לבלי-חת. בקבוצת העבודות האחרונה המוצגת בתערוכה זו, שנעשתה לקראת התערוכה, מכונסות יחד פילוסופיית ההישרדות ותחושה פנימית של מאבק בחיים, המהדהדות לכל אורך הדרך: הצפה של גירויים ויזואליים, קוליים וגופניים כאחד, הערמה של קשיים, משימות ומכשולים, ודרך מבוכית להתמודד עם כל אלה. רחל רבינוביץ מגבירה את המתח והחרדה כמו באמפליפייר ואז – זינוק אל טבעת האש, הנפת החרבות והסתערות אל פסגת ההר, עד קצה היקום. קבוצת הציורים הללו, בעלי הפורמאט היפני המארך והצר, הקרויה "לוחמת" היא, למעשה, סדרת ציורי נוף רומנטיים, פאנורמות של יערות, מישורים ופסגות הרים. הפסטוראליה של הקיבוץ הגלילי הוחלפה בוויזואליה של ניישיונל ג'יאוגרפיק. בציור "השרף" נצמדת ה'לוחמת' אל ענף דק, התלוי בין שמיים וארץ, מעל תהום עמוקה, או אוקיינוס סוער. ספק זיקית, ספק לוליין-על-חבל, היא נצמדת וזוחלת, נחשית וערמומית, עטויה בבגד צמוד וזוהר ובנעלי-פלא מיתולוגיות. היא השרף, היא הלוחם, היא רחל בת ההרים.

1. מאמרו של דודו פלמה "פרחי מציאות" פורסם בעל הצפון, 1995

25

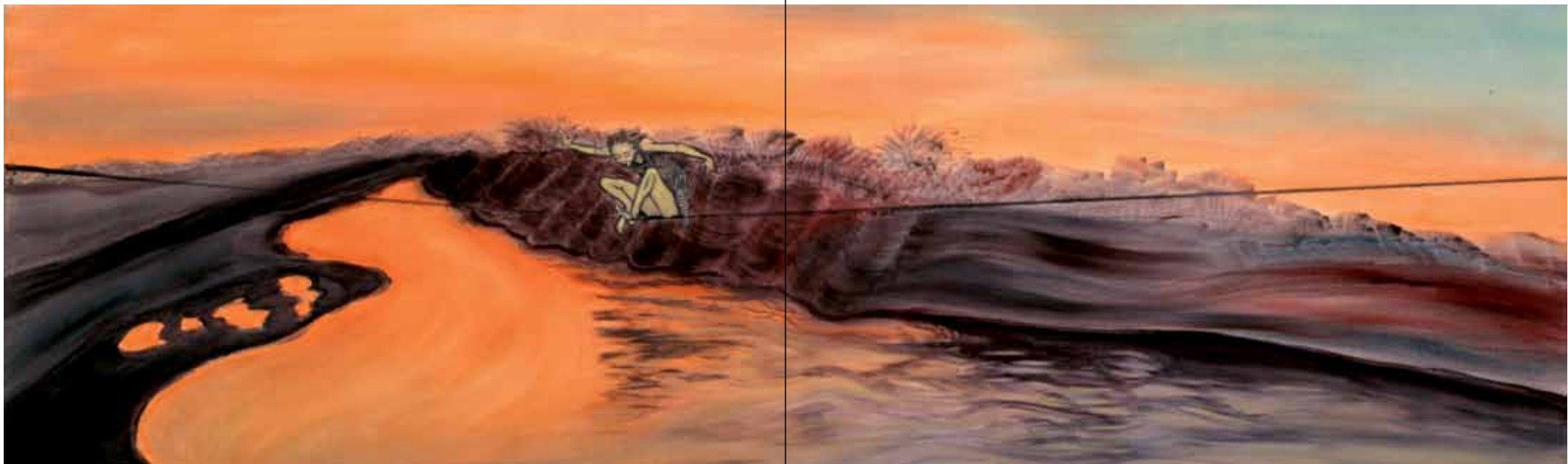
דיוקן עצמי עם מאפרה, מחוך הסדרה לוחמת, 2010, דיו על נייר, 74x110

24

קן, מחוך הסדרה לוחמת, 2010, דיו על נייר, 74x110

31

ניקטופוביה, מחוך הסדרה לוחמת, 2010, דיו על נייר, 74x110

30

הרכבת ראש, מחוך הסדרה הרכבות, 1991, דיו על נייר, 51x65

33

פרגים, מתוך הסדרה הרכבות, 1991, דיו על נייר, 51x65

32

אור ירח, מתוך הסדרה הרכבות, 1991, דיו על נייר, 51x65

שרף, מתוך הסדרה לוחמת, 2011, שמן על בד, 132x356
>> פסגה, מתוך הסדרה לוחמת, 2011, שמן על בד, 100x30

39

עיצוב שיער, מחוך הסדרה האזנת סתר, 1995, שמן על בד, 60x60

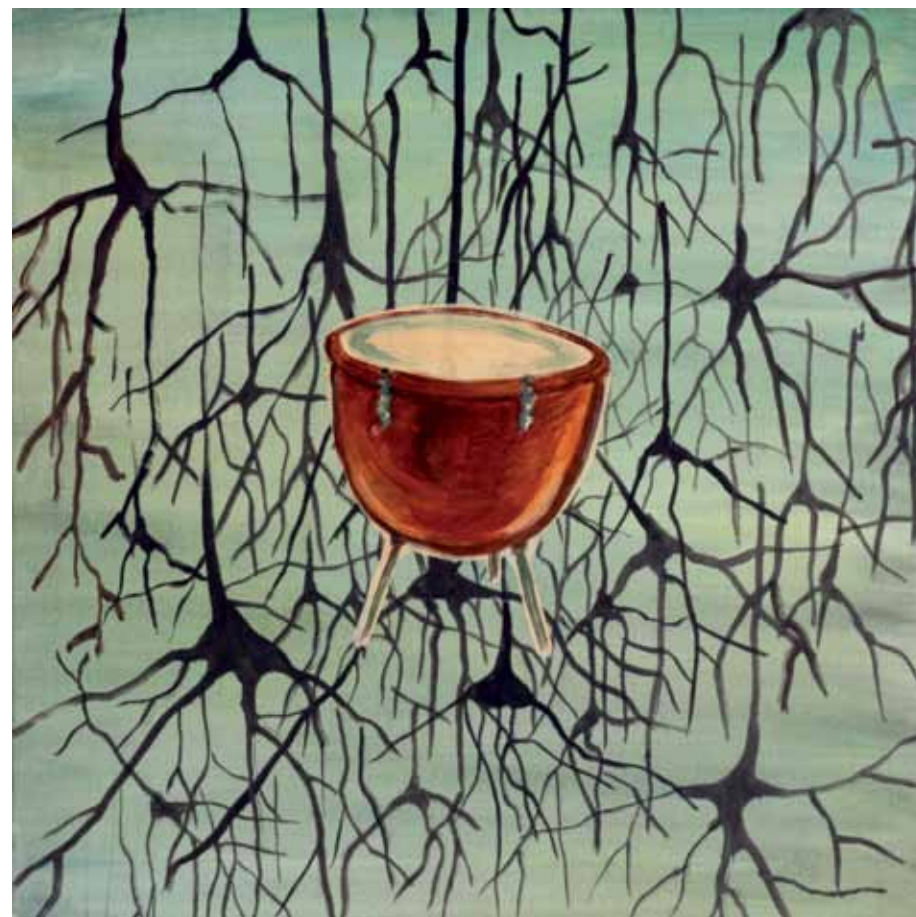
38

אוזן, מחוך הסדרה האזנת סתר, 1995, שמן על בד, 40x40

41

סד ראש, מחוך הסדרה האזנת סתר, 1995, שמן על בד, 60x60

40

תוף, מחוך הסדרה האזנת סתר, 1995, שמן על בד, 40x40

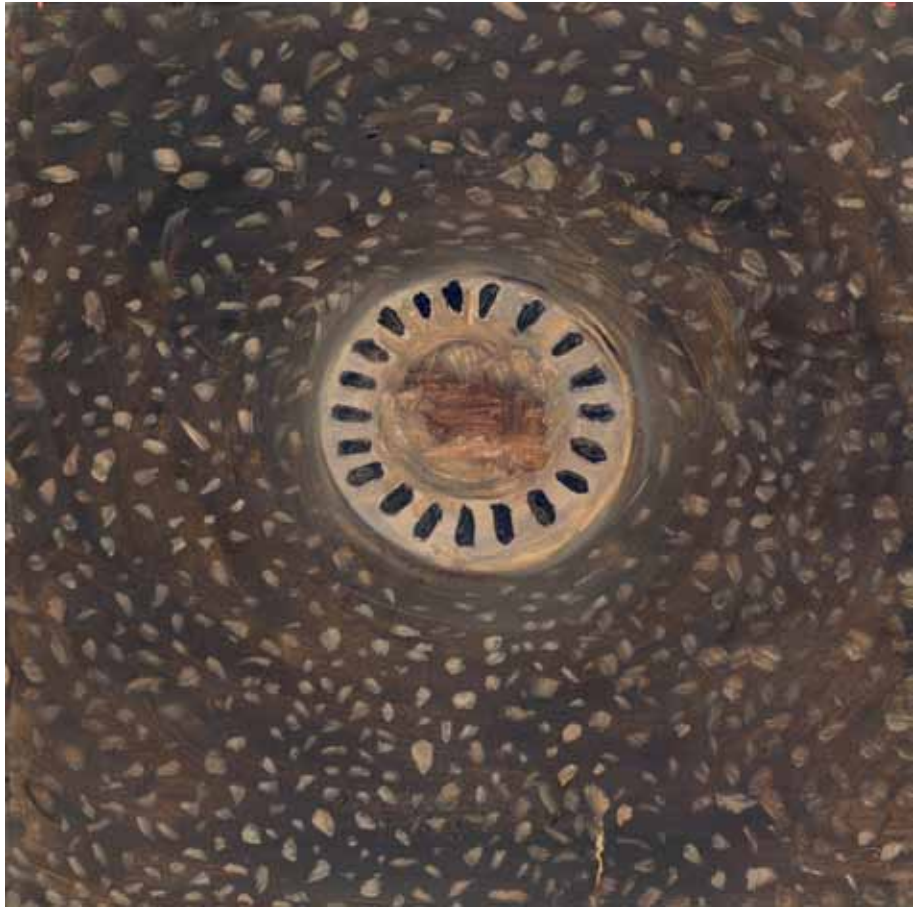
43

מחשבה יומיומית, 2000, שמן על בד, 40x40

42

ללא כותרת, מחוך הסדרה האזנת סתר, 1995, שמן על בד, 50x50

45

ריצפה, מחוך הסדרה חדר ריק, 1998, שמן על בד, 40x40

44

מאפרה, מחוך הסדרה חדר ריק, 1998, שמן על בד, 30x30

47

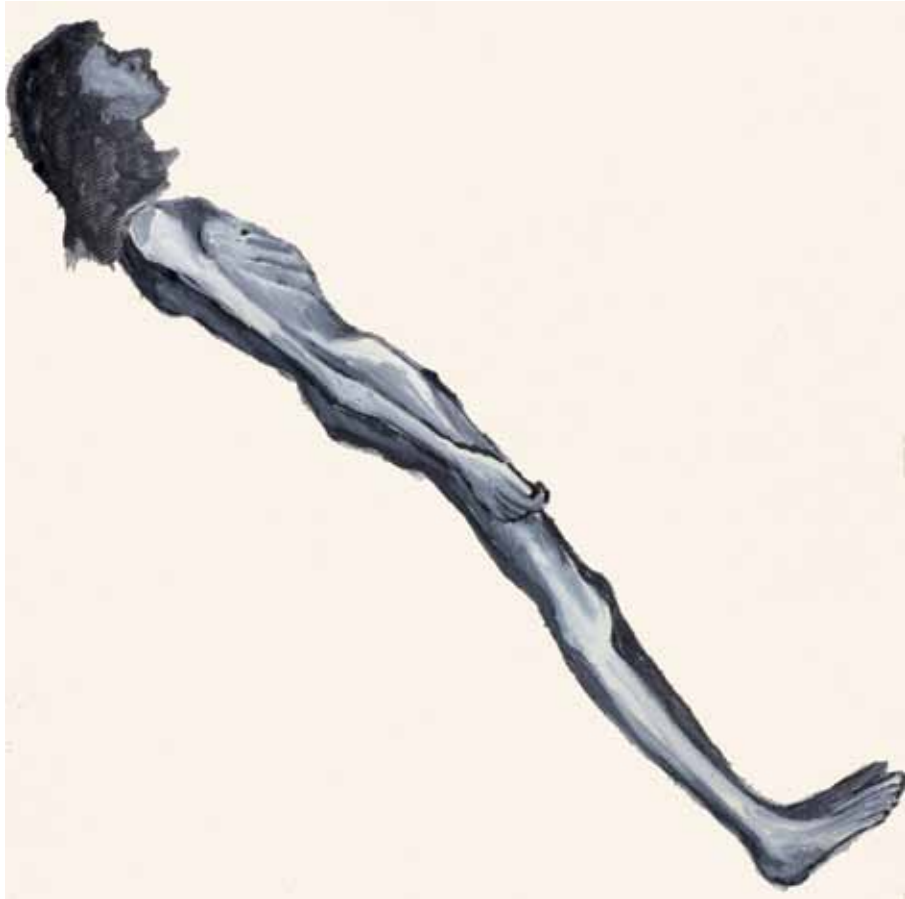

46

געגוע (דיפטיר), מחוך הסדרה ציור רזה, 1999, שמן על בד, 20x20 כ"א

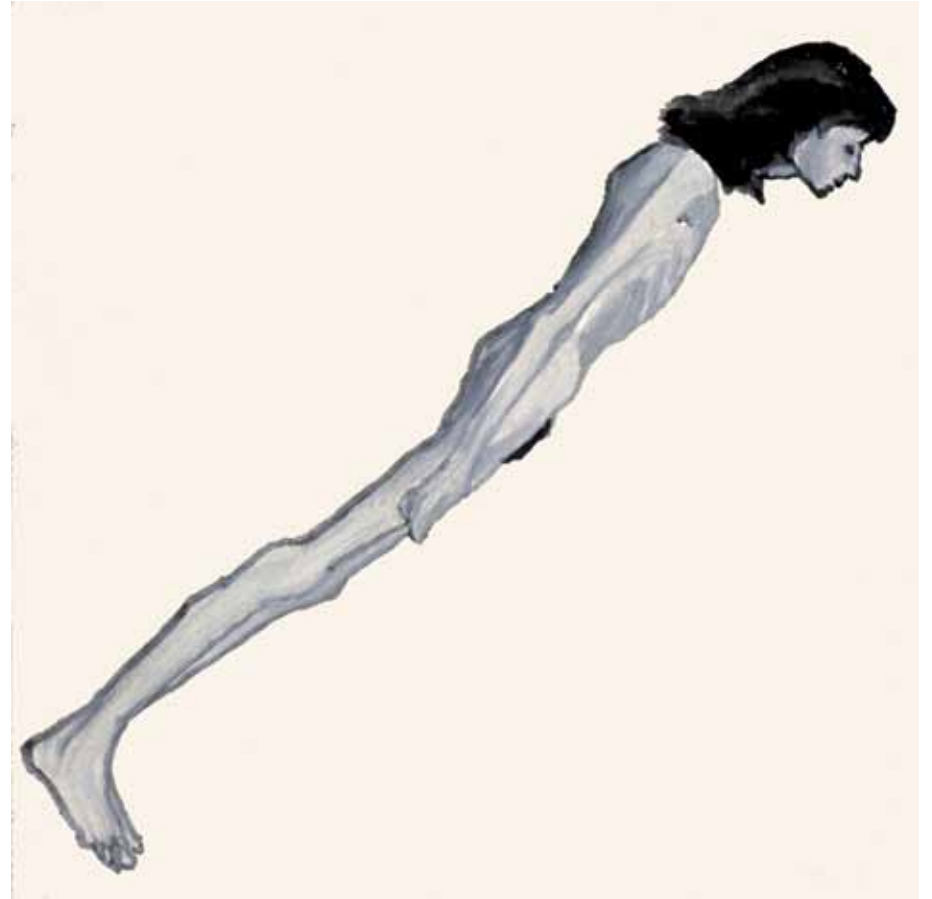

לשונות, מתוך הסדרה ציור רזה, 1999, שמן על בד, 50x50
שוליים, מתוך הסדרה ציור רזה, 1999, שמן על בד, 140x78 <<

51

אלכסון, מתוך הסדרה ציור רזה, 1999, שמן על בד, 20x20

50

אלכסון, מתוך הסדרה ציור רזה, 1999, שמן על בד, 20x20

53

תגובה גמישה, מחוך הסדרה ציור רזה, 1999, שמן על בד, 30x30

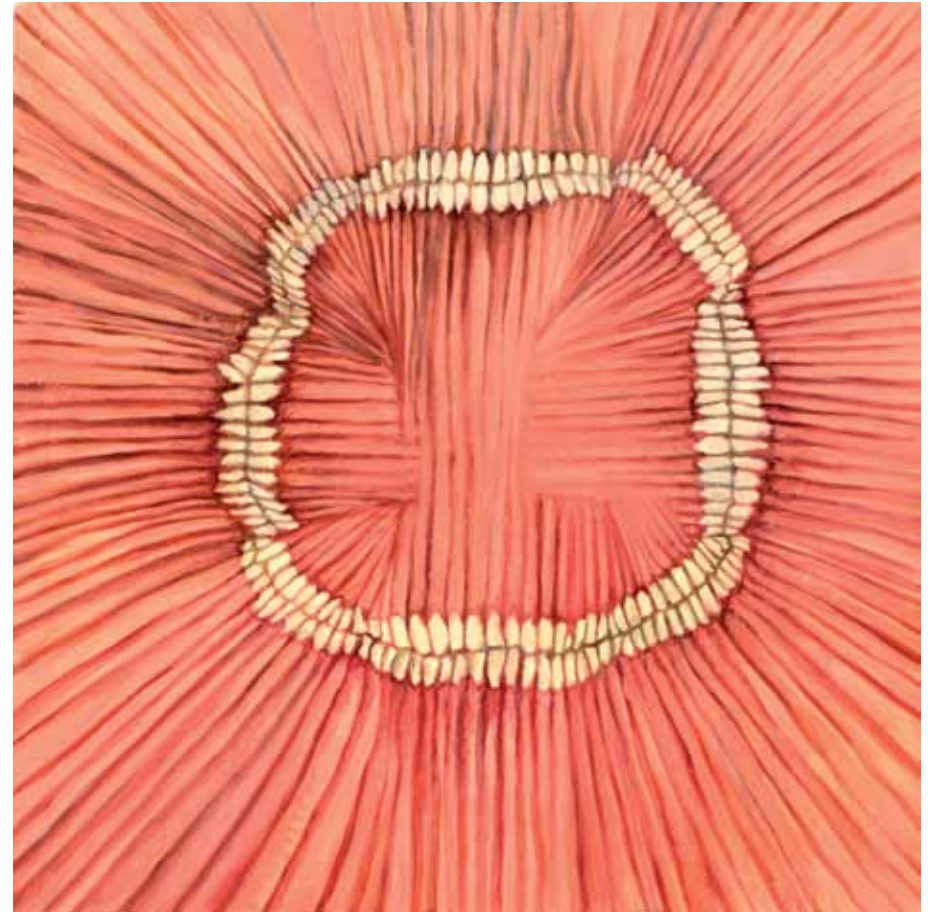
52

זר, מחוך הסדרה ציור רזה, 1999, שמן על בד, 40x40

55

ראש מקלחת, מחוך הסדרה חדר ריק, 1998, שמן על בד, 40x40

54

מחרוזת, מחוך הסדרה ציור רזה, 1999, שמן על בד, 40x40

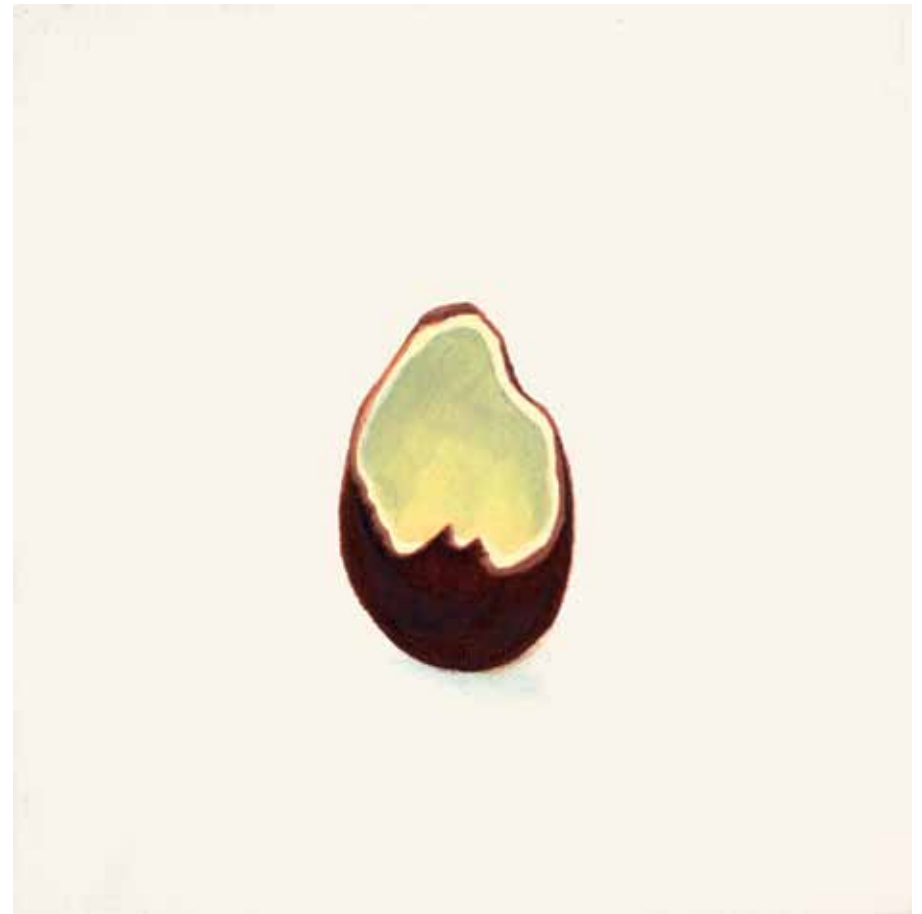
57

מרמלדה, מחוך הסדרה פיצוציה, 2003, שמן על בד, 20x20

56

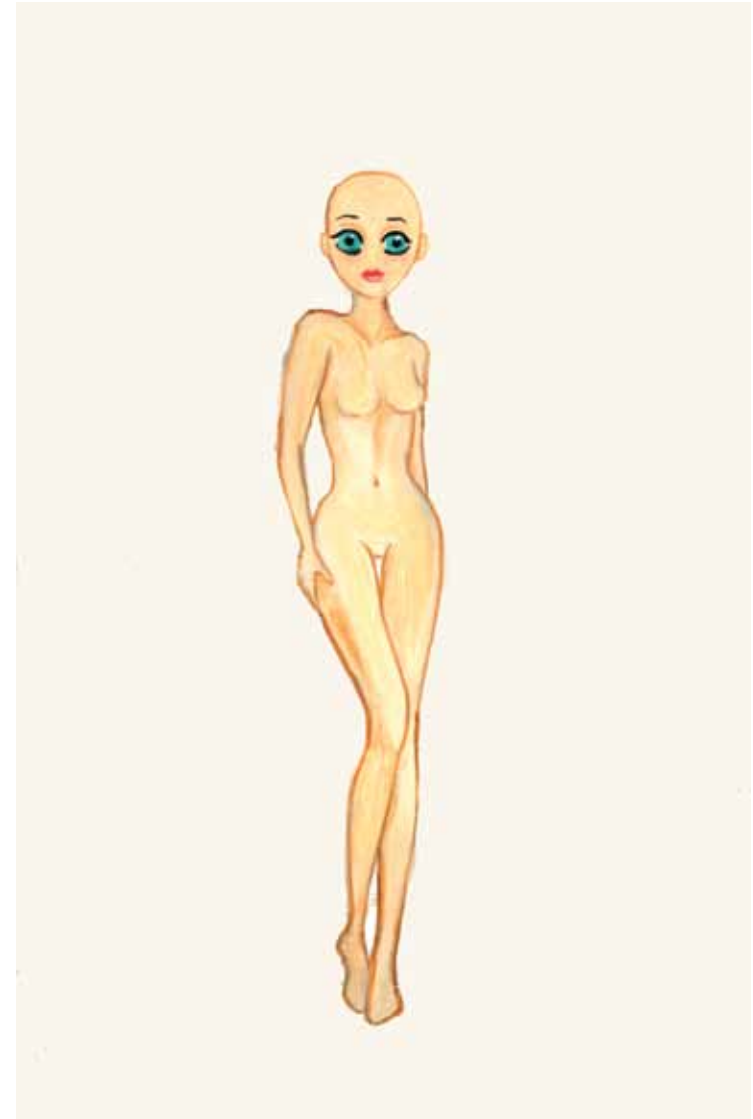
נחשי גומי, מחוך הסדרה פיצוציה, 2003, שמן על בד, 20x20

61

נערה עם דלגית, מתוך הסדרה פיצוציה, 2003, שמן על בד, 25x20

60

נערה עם עיניים כחולות, מתוך הסדרה פיצוציה, 2003, שמן על בד, 30x20

63

נערה במגפיים, מתוך הסדרה פיצוציה, 2003, שמן על בד, 30x20

62

אליס, מתוך הסדרה פיצוציה, 2003, שמן על בד, 30x20

65

יוגה פלפל, מחוך הסדרה יוגה ירקות ופירות, 2010, דיו על נייר, 50x30

64

יוגה עגבניה, מחוך הסדרה יוגה ירקות ופירות, 2010, דיו על נייר, 50x30

67

יוגה גמבה, מחוך הסדרה יוגה ירקות ופירות, 2010, דיו על נייר, 50x30

66

יוגה ענבים, מחוך הסדרה יוגה ירקות ופירות, 2010, דיו על נייר, 50x30

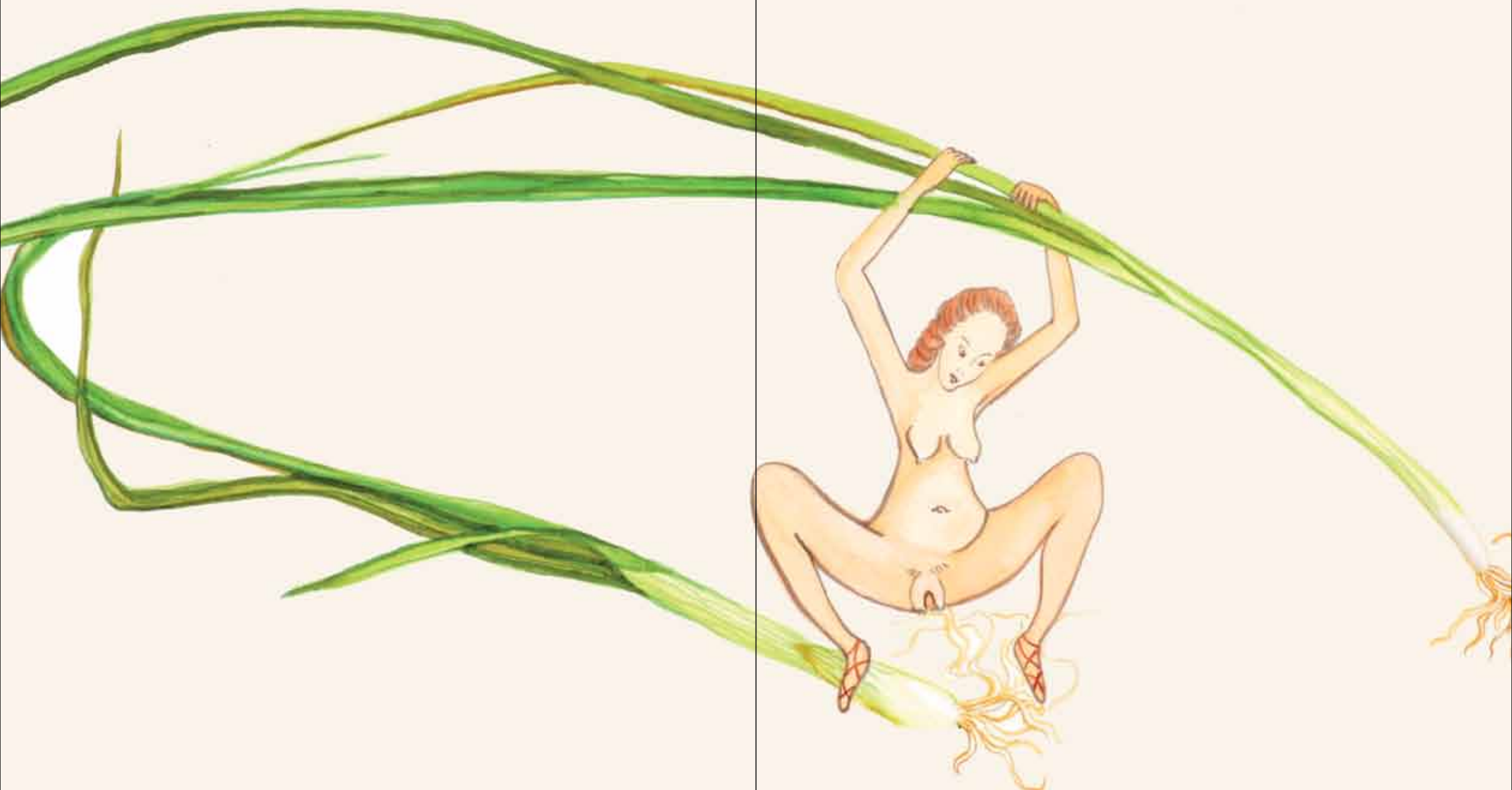
69

יוגה בטטה, מתוך הסדרה יוגה ירקות ופירות, 2010, דיו על נייר, 50x30

68

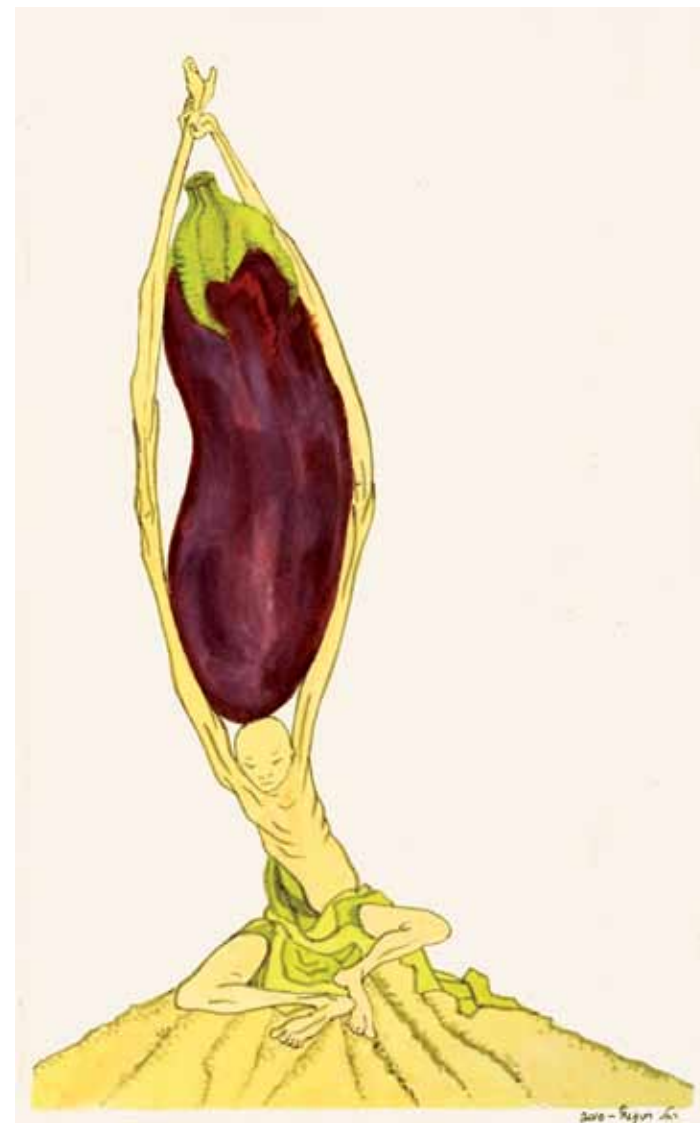
יוגה אגס, מתוך הסדרה יוגה ירקות ופירות, 2010, דיו על נייר, 50x30

73

מדיטציית שום, מחוך הסדרה יוגה ירקות ופירות, 2010, דיו על נייר, 50x30

72

יוגה חציל, מחוך הסדרה יוגה ירקות ופירות, 2010, דיו על נייר, 50x30

דמעות של אמנות על הציור של אלי קופלביץ

כבר זמן רב, איש לא הזיל דמעות על אמנות. אך אם מחברים את ה-T של Art עם ה-T של ה-Tears נולד הציור המתבקש של Artears, ומרטיב את לחיינו. אלי קופלביץ, מעין צ'פלין של הציור, מציע דמעות של אמנות כהתרסה נגד הפאתוס העצמי של האמנות הגבוהה. האמנות שלו היא מלנכולית ואירונית באותה מידה, מבקשת אמפטיה ואדישה, מלגלת ומצמררת. על הטישירט של אחת הדמויות, המייצגות אותן-עצמו בוריאציות אין-סופיות, כתוב: not me, כמין שלילה עצמית, המאפסת את האפשרות לראות את האמן כגיבור.

לא רק המלנכוליה, כי אם תודעת המרחק, מפעילה ומנתבת את עבודתו של קופלביץ, כמו רוח המנשבת במפרשים. ב"קוטב" המרוחק שבו הוא חי, מצויר ועובד – לרגלי החרמון, בתוך הפסטורליה הירוקה של נוף קיבוץ בגליל העליון ועל רקע אווירת ההפרטה השולטת בקיבוצים בשנים האחרונות, המעמידה את צרכי היומיום כהכרח קיומי ראשון ובלעדי – ה'אמנות' הינה צלילית מטושטשת בלבד, וקולותיה מגיעים אליו כהדים עמומים. הבחירה שלו לכתוב באנגלית, לפעמים עם שגיאות כתיב ועם תחביר עילג, נובעת מהרצון הפאתטי להתחבר ל"שדה השיח", שכולו מתנהל, למעשה, באנגלית, גם אם מאמרים מלומדים נכתבים בארץ בעברית. עבודתו מסמנת את הפריפריה על-פי מרחקי שמיעה, כמרחב המדהדד אך ורק את קירותיו וחלליו. האמנות, כנגדו, אינה אלא זירה אבסורדית של מחוות תמוהות, פעילות מוזרה ומיותרת, המתרחשת בשולי הישוב, ומייצגת הפניית עורף לערכי החיים.

ב-1996, כשקופלביץ התבקש לומר כמה דברים על עבודותיו לקראת תערוכה בגלריה "הקיבוץ" בתל אביב הוא כתב: "איך אפשר לכתוב על אמנות מבלי להסתבך בטרמינולוגיה של מיסוך, ערפול, זרזוניזם עייף, צורך דחוף לייצג משמעות, להיות תקף ורלוונטי?"

הציור שלו, הנורה ממכחולו בקצב מהיר ובריבוי בלתי נשלט, מכונן לבטן הרכה של האמנות: לתשוקת המשמעות. קופלביץ מסכל כל דרך לספק את התשוקה הזו ומעדיף להשאיר את עצמו ואת הצופה שלו כשחצי תאוותם בידם. סיפוק יצר המשמעות פירושו שיתוף פעולה עם 'משטרת האמנות', המנגנון הממשמע ללא הרף את תוצרי האמנות ומייצר למענם מערכת של הצדקות וטיעונים. והרי קופלביץ נהדף שוב ושוב על-ידי 'המשטרה' הממיינת, הממאנת לזהותו, ומותירה אותו עם אוסף מספרי הטלפונים של בעלי הכוח וזכות ההחלטה, אותם הוא כותב בתוך ציוריו. קופלביץ מעדיף, אם כך, לשהות בשוליים של השוליים,

שם שולטת רוח הפרדוקס: מרחב צלול שאיש לא מזרז בו טקסטים, הדרושים ככרטיס כניסה לממלכת האמנות. אך גם אין בו משענת של 'תוקף', גם לא של רלוונטיות'.

הציורים הקטנים של אלי קופלביץ נורים לעולם כחיצים קלים ונעדרי מטרה שרעילותם נמדדת בדיוקם היחסי. הוא פועל כעיוור המכה בחשכה, מזהה את דרכו על-פי הבלחות אור בודדות בדמות פורטרטים מצולמים של גיבורי תרבות גזורים ממגזונים, המשמשים לו נקודות ציון טופוגרפיות במפה עלומה. פעמים אחרות הוא משייט כצוללן בדממת המעמקים, בודד במים הצלולים, קולט אותות עמומים מן החיים שרוחשים למעלה. מה שנדמה כקואורדינאטות של 'תרבות' הופך בציוריו לאותות חיוורים ומה שנחשב ל'אמנות' נראה כג'סטות מוחלשות ונטולות-דם. האמן המבודד, מעין רוח רפאים הפועלת במרחב הסימבולי של שרשרת אמנים, מציג כף יד שלדית, ארוכת אצבעות, שהופכת למגנט אותיות ומלהטטת בדימויים, כקוסם בחבילת הקלפים. כולם שם, חיים כמתים: קפקא, גיתה ושילר, פרויד, מהלר וויטגנשטיין וגם יאן הוט (מאוצרי הדוקומנטה). רוברט ראושנברג וברוס נאומן. אצבעותיו הזרזות של הקוסם האלמוני מעבירות את הפורטרטים הזעירים ביניהן, לרגע בונות מהן גביש משוכלל ומיד אחר-כך, מפזרות אותם למבנה משושה. פירמידת התרבות נבנית לרגע ומיד מתפוררת ומשנה עמדות, כמו בקליידוסקופ מרהיב. לפעמים האצבעות הללו מתנפחות לנורות חשמל צהבהבות. אלא שקופלביץ משקיע את הכל בביצה עכורה של אפורים ושחורים ומציע נוכחות רפאית המזכירה את דמותו שלו-עצמו: כחוש, אך-איברים, מחודד, בן להורים ניצולי שואה, שהדי הזוועה של ההיסטוריה האירופית רוחשים מאחורי גבם. משם מגיעות גם מילים רחוקות בגרמנית: Shmutz, Achtung, Schnell.

הקשר בין הציורים לעולם מבקש להיות רופף, מרפרף, נטול סגנון, לכאורה, וכאילו לא מחייב: "דפים מצוירים אלו, נטולי הקשר אפקטיבי, אדישים וכמעט עוינים את העולם אליו יחשפו", כתב קופלביץ, והוא מיד מטעין אותם במידת הספק: "לא אמנות, אפילו לא אמנות גדולה, אלא דפי נייר ישן ספוגי צבע". אי אפשר שלא להתעכב על ההצהרה הנדירה הזו שבה אמן מציג את אמנותו כלא-אמנות (nonart). האם זו צניעות יתרה? או האם האוטוים של קופלביץ הנצמד לסירוב פנימי להכיר בעולם קשור יותר לאתיקה עליה דיבר אדורנו כשהאיר את המקום המסרב של האמנות כתנאי להיותה אפקטיבית – שליחה נקייה

שהשילה מעליה כל מעמד מחופצן של סחורה. "טוב, בכל זאת יש כאן דמות של איש לבוש בסוג של מדים, ראשו מכוסה בכובע גרב של שודים. האיש מתמרן בתנוחות, פולט משפטים, נראה כמו אחד שמדבר אל עצמו, מעיר, מזהיר, נוף, מתפוצץ מצחוק, מתבכיין. הדמות הרעולה (לא בטוח שכדאי לפענח את כיסוי הראש) – האם היא מטאפורה ענקית, הכנה לפעולה אלימה או ביישנות? לך תדע."

ובאמת – לך תדע. Boom Boom Art, מציע לנו קופלביץ במחווה דאדאיסטית, וממשיך להפריח בלונים אדומים של טקסט, ולפעמים סתם בלונים ריקים, שהליקופטרים חוצים אותם. למרות הטרטור המאיים של ההליקופטרים החגים מלמעלה, השיחון האנגלי של קופלביץ עולץ כרפליקות מיתממות של ליצן קלאסי: no one to blame, הוא מצהיר ברוח בלתי מחייבת ומוסיף בעווית של צחוק: it's party time! ה'מסיבה' מתגלה כ-Serious disruption ו-Immoral behaviour. הדמות העטויה בגרב שחורה עומדת על הראש, מבצעת תרגילי התעמלות, רוקדת... לידה צומחות מידי רגע הגדרות חדשות: 'אמנות עכברים' – Ratart, "דמעות של אמנות" – Artears, וגם Arteartour, Art on Fire ו-First Aid Art, שמסיטות את המחשבה על האמנות, לזיכרון של חיי צבא, מלחמה ופציעה. זיכרון שקופלביץ, כלוחם בצה"ל במלחמת יום הכיפורים, חווה בו חוויות טראומטיות של הרג ואובדן. בחיבור של אסון ויצירה הוא מציע את האמנות כעזרה ראשונה, כריפוי והצלחה, כהכרח קיומי... חץ אירוני לערכי הריאליה הפונקציונאלית של החברה השפויה.

בדרכו האירונית מרמוז קופלביץ על תפקידה השמאני של האמנות, אך בו בזמן גם ממיר כלאחר יד את האמן בקרימינל ואת המכחול באקדח. עולם האמנות ועולם הפשע יכולים להתחלף ביניהם, לכאורה, כמעשה של ייאוש וכהצהרה קיומית כלפי עולם עוין. "איך אפשר למזער את הנוק?" שואל קופלביץ, ועונה, הפעם בעצמו: "אל דאגה, Artpolice כבר תראה את הדרך". והנה מספר הטלפון: 03-5255701.

79

כוכב, 2001, דיו על נייר, 27x21

78

ARTEARTOUR, 2000, דיו על נייר, 27x21

81

32x24, 1999, Shmutz, דיור על נייר

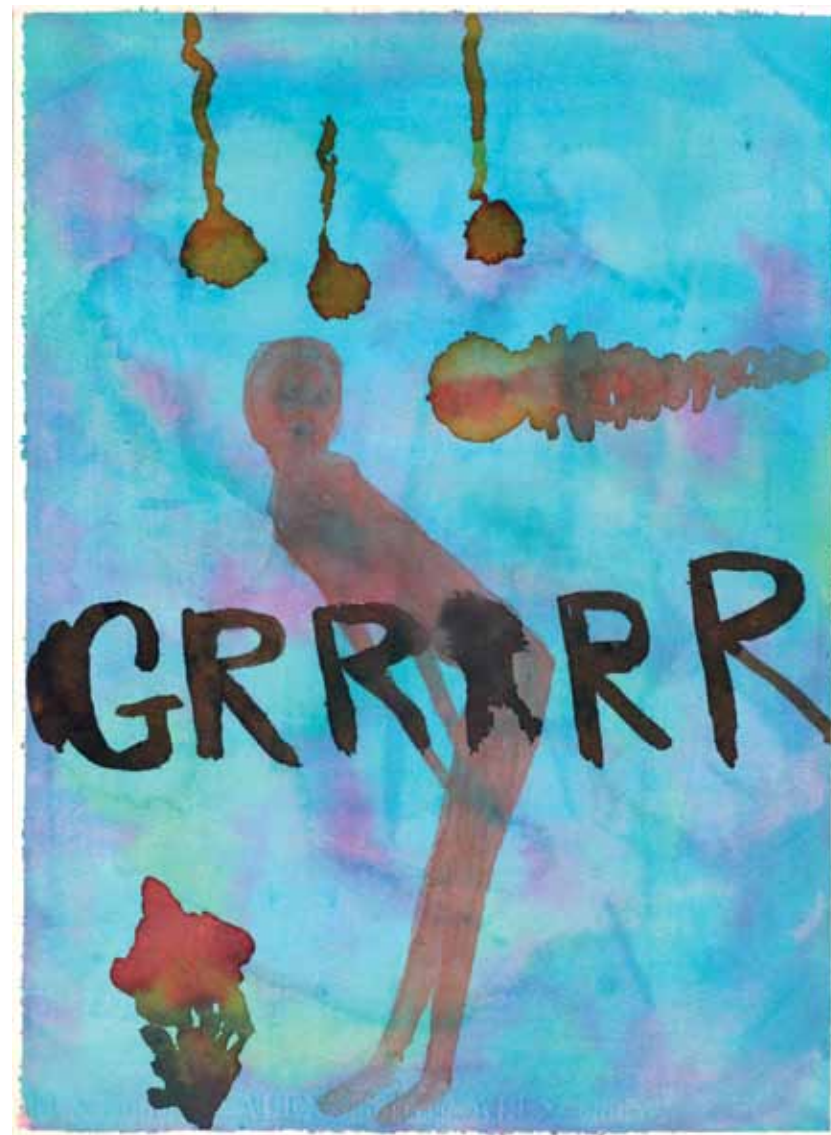
80

33x24, 1999, Achtung 2, דיור על נייר

83

33x24 ,2010 ,Booo ,דיו על נייר

82

33x24 ,2010 ,Grrr ,דיו על נייר

85

50x65, אקריליק על עץ לבוד, 1999, Coocoo Kunst

84

50x65, אקריליק על עץ לבוד, 1999, Coocoo Kunst

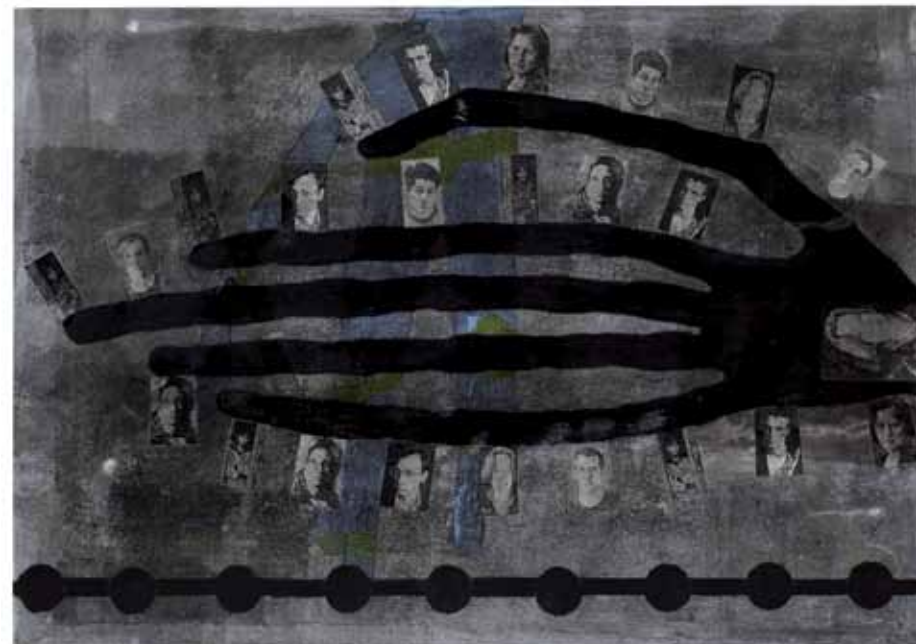
87

50x65, צבע דפוס על נייר זהב, 1999, Brain Wash

86

30x24, דיו על נייר, 2008, חשאי

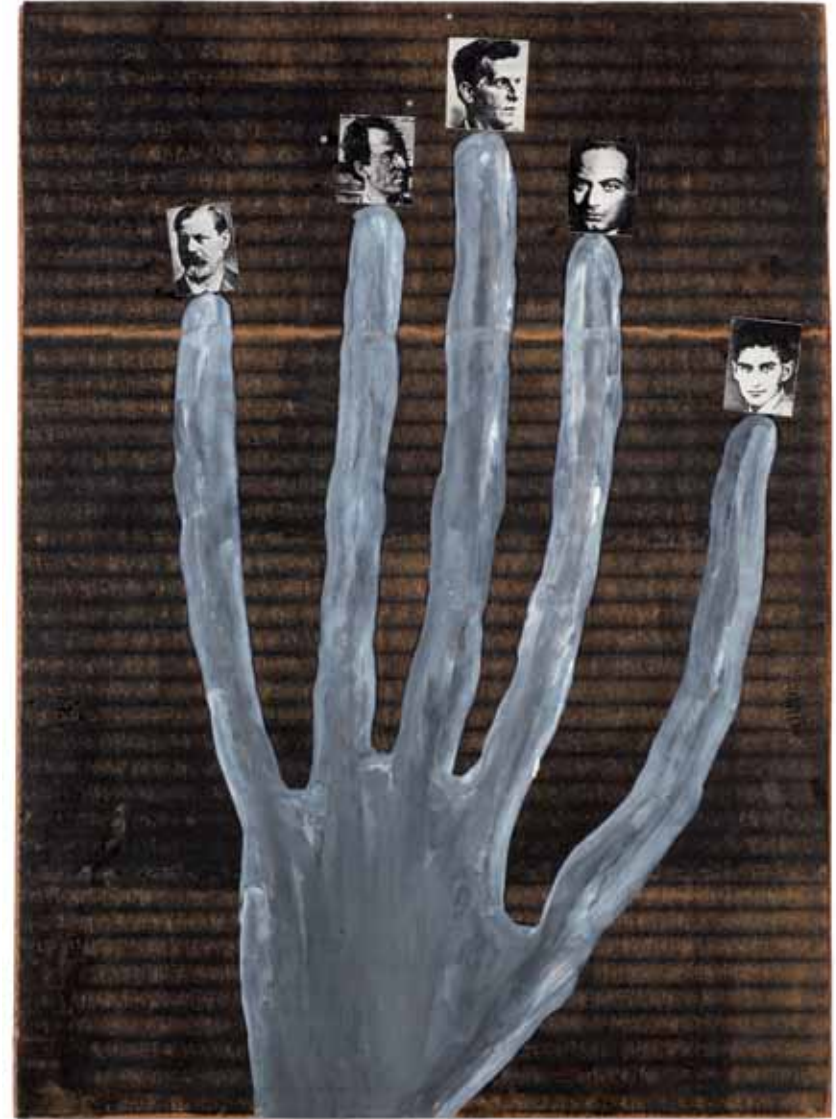

93

32x24, דיו על נייר, 2002, Artists

92

35x25, אצבעות, קולאז' וצבע דפוס על קרטון גלי, 1999

95

פרפר שחור, 1998, דיו על נייר, 34.5x24.5

94

ציוך, 1998, דיו על נייר, 34.5x24.5

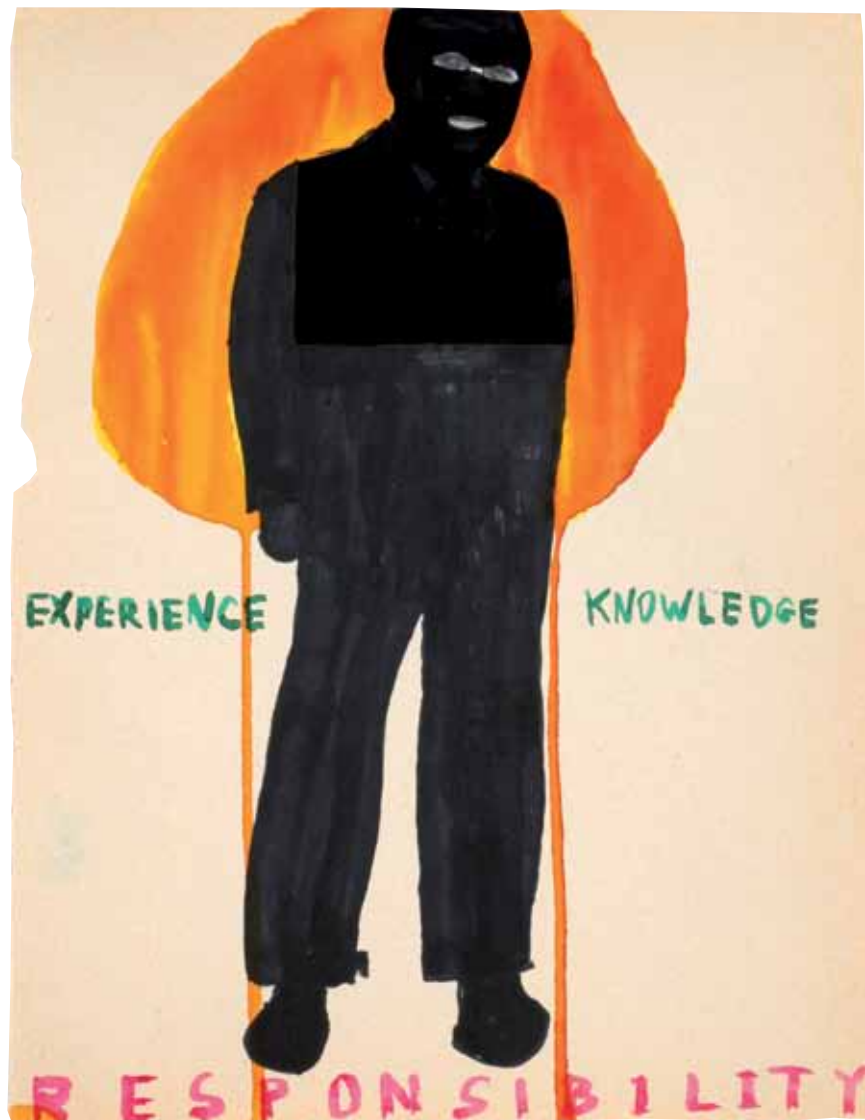
97

פיסוק, 2010, דיו על נייר, 40x30

96

צלוקת, 2009, דיו על נייר, 28x21

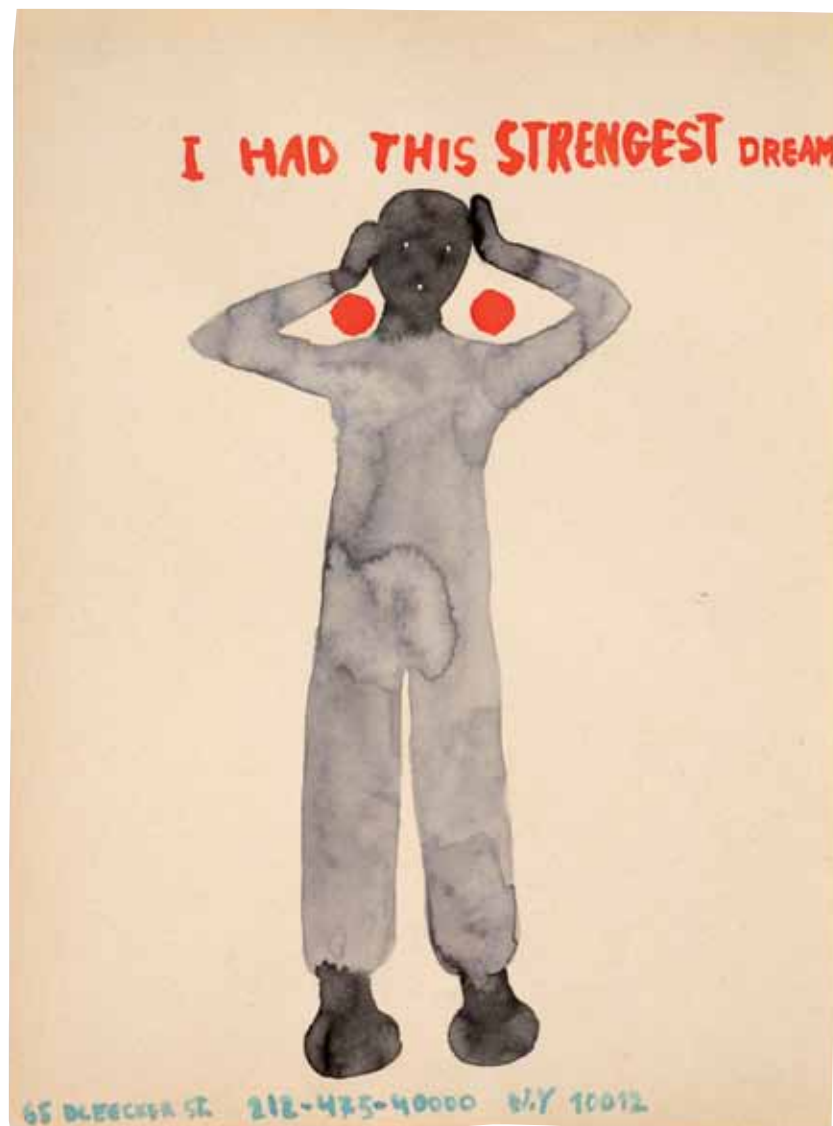
99

27.5x21, דיו והדבקות על נייר, 1999, RESPONSIBILITY

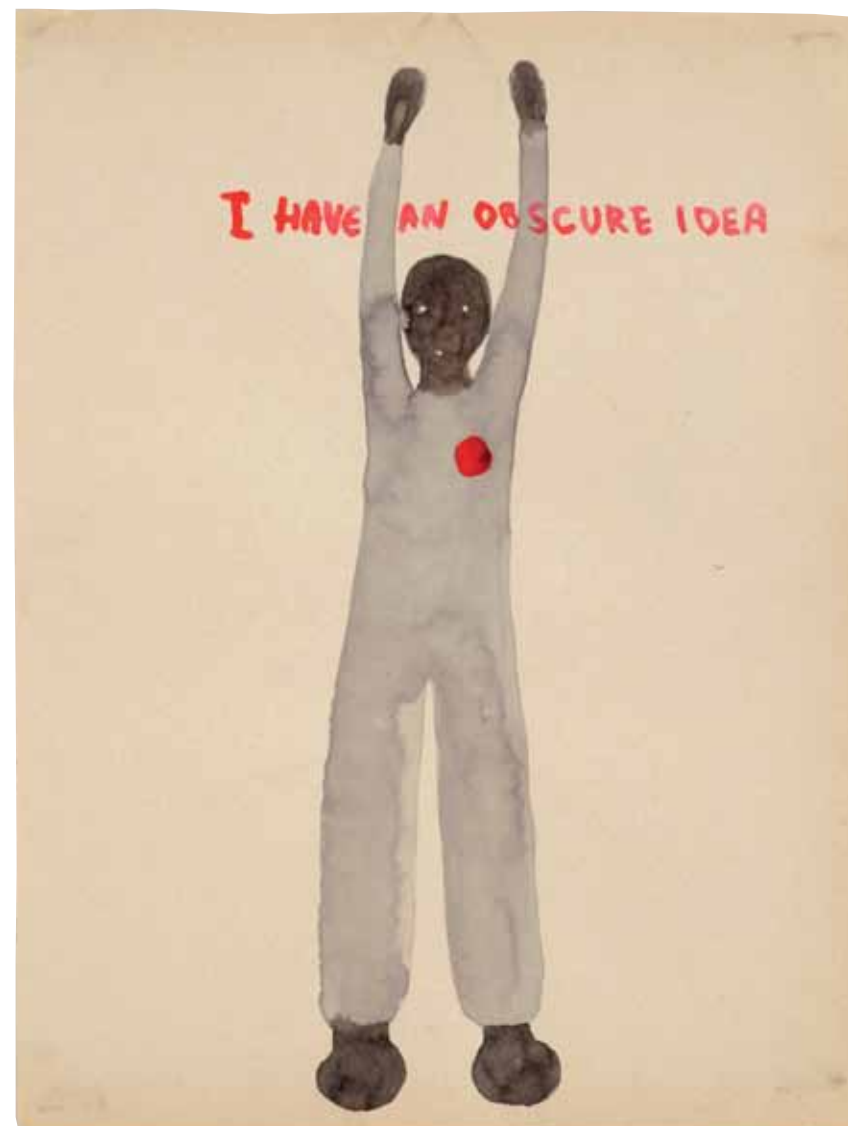
98

27.5x21, דיו והדבקות על נייר, 1999-98, ARTPOLICE

101

27.5x21, דיור על נייר, 1999, Strangest Dream

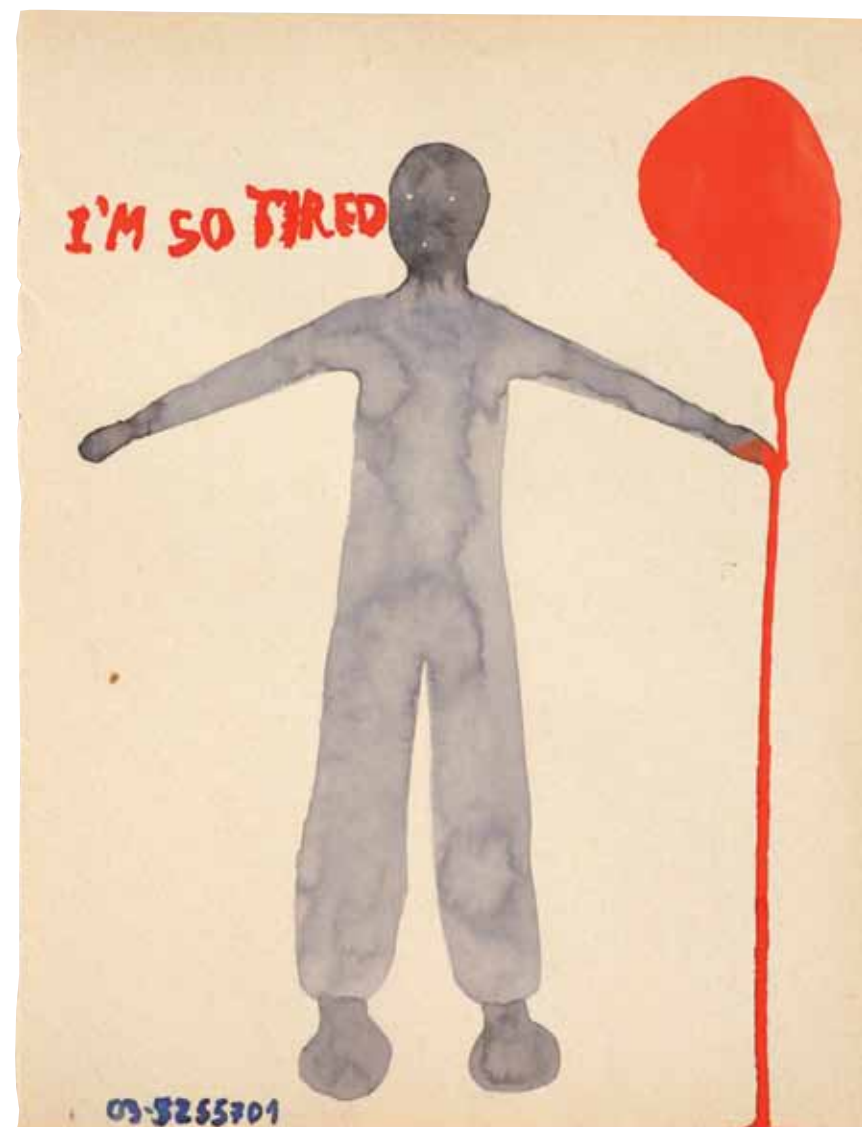
100

27.5x21, דיור על נייר, 1999, Obscure Idea

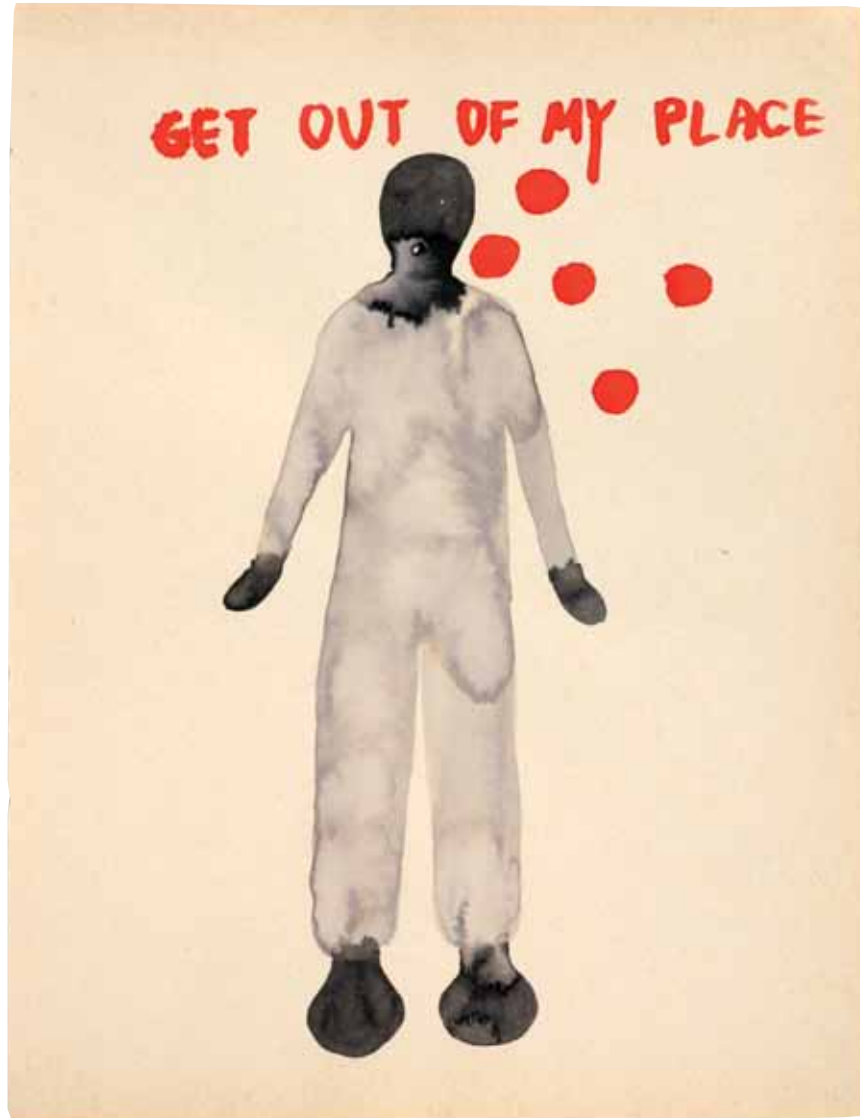
103

27.5x21, דיו על נייר, 1999, Hate You

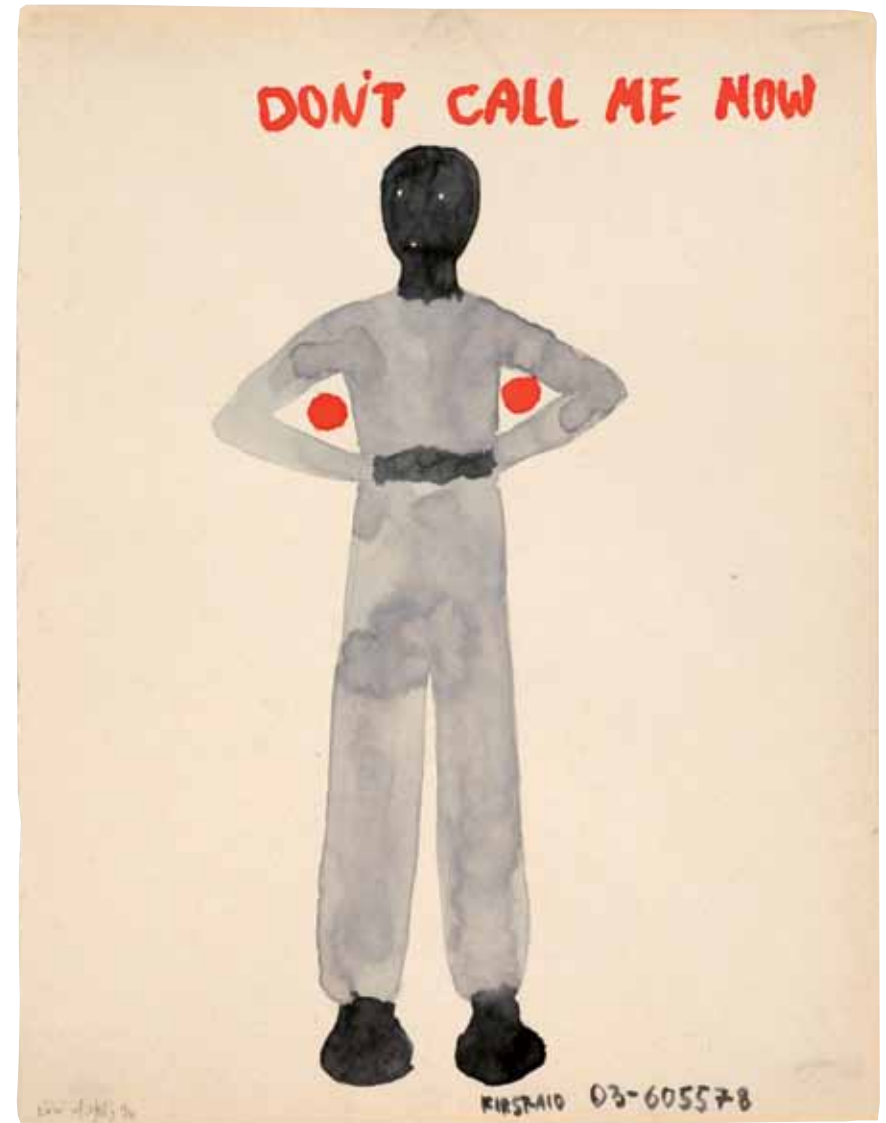
102

27.5x21, דיו על נייר, 1999, So Tired

105

27.5x21, דיו על נייר, 1999, My Place

104

27.5x21, דיו על נייר, 1999, Don't Call

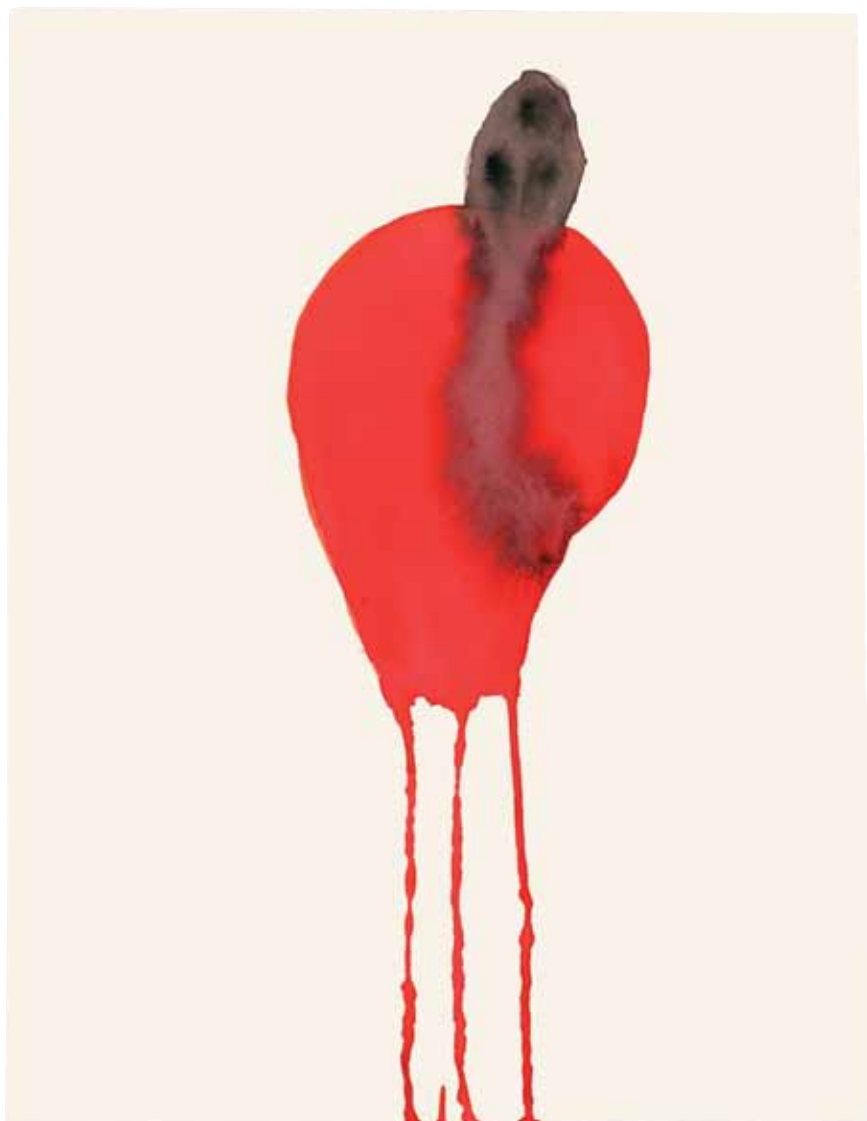
109

מימין: BOOM, 2003, דיו על נייר, 25x7
משמאל: Over Now, 2003, דיו על נייר, 25x7

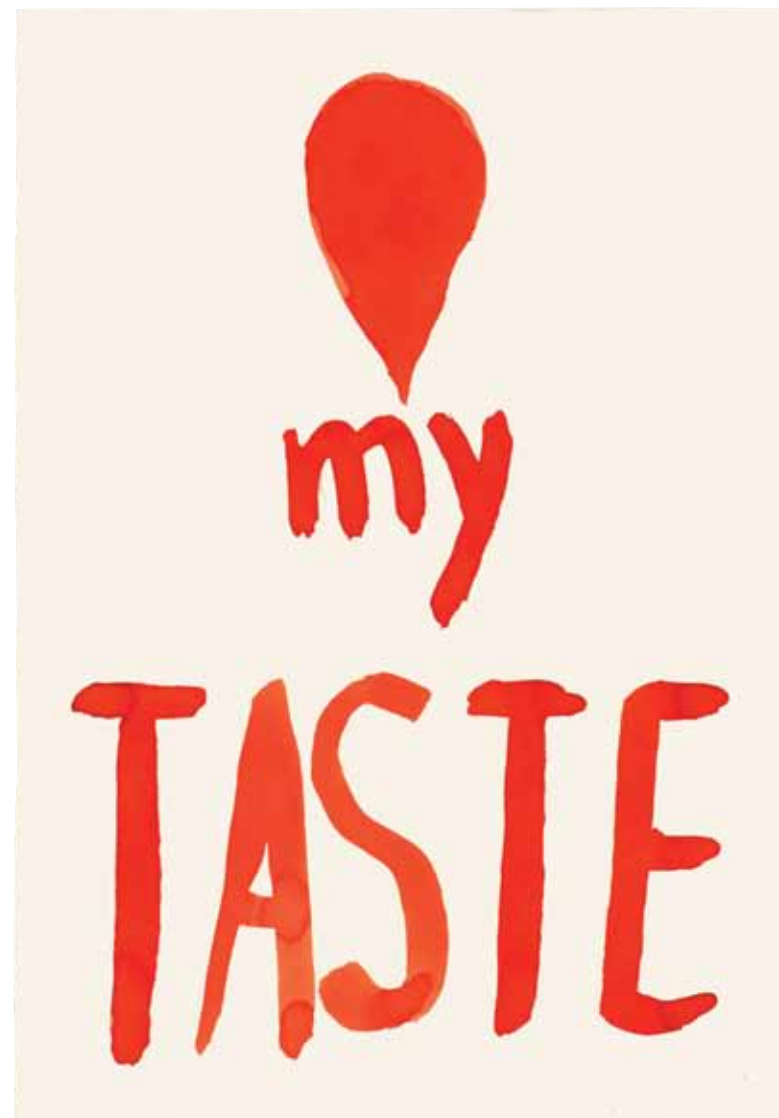
108

ים כחול, 2003, טוש צבעוני על נייר, 25x25

111

(הפור), 2004, דיו על נייר, 32x25

110

My Taste, 1999, דיו על נייר, 25x17

113

34x20, 2010, Happy Days, דיו על נייר,

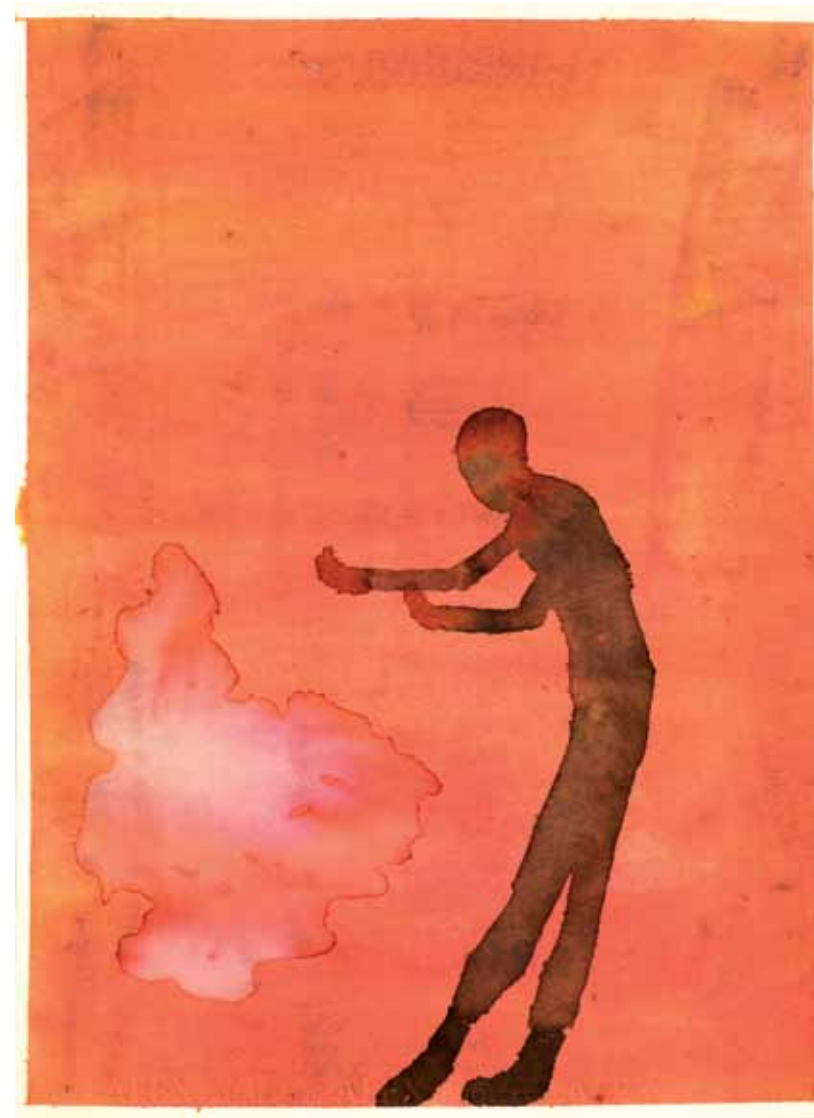
112

33x24, 2010, Fire, דיו על נייר,

115

32.5x24, דיו על נייר, 2010, Happy Days III

114

32.5x24, דיו על נייר, 2010, Happy Days II

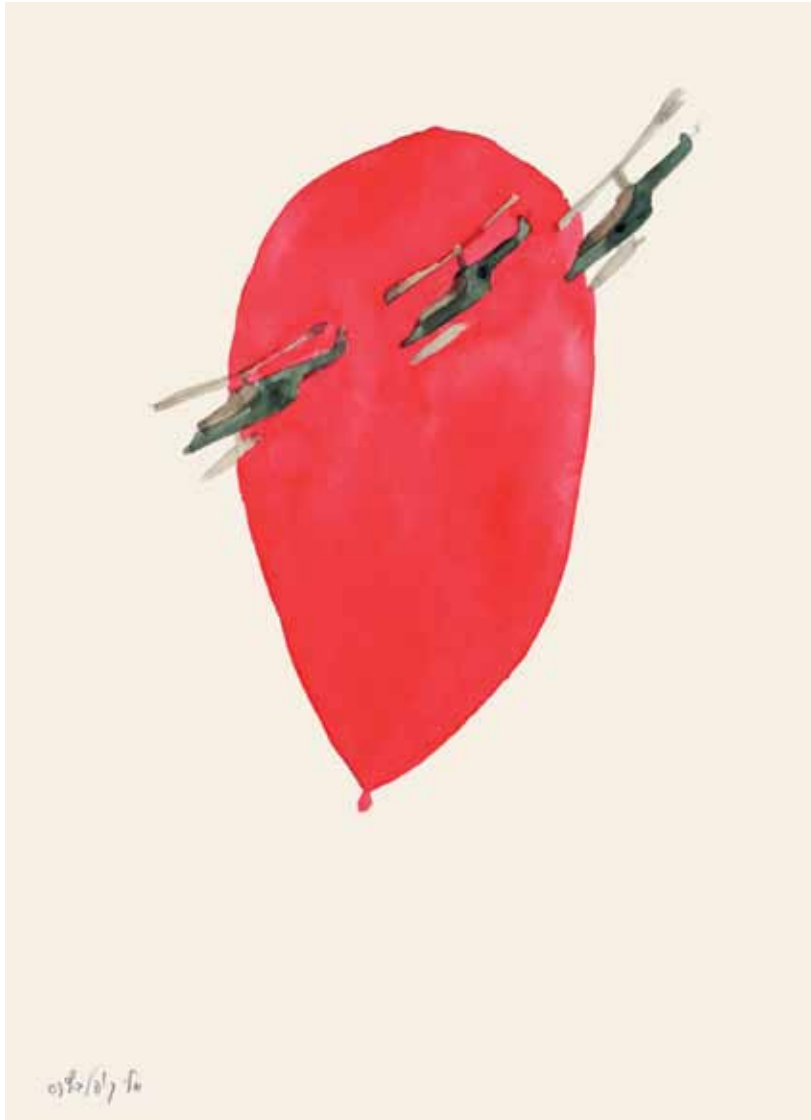
117

ללא כוונה, 2010, דיו על נייר, 34x27

116

כוונה טובה, 2001, דיו על נייר, 34x27

119

טעות, 2003, דיו על נייר, 22x16

118

בסדר, 2003, דיו על נייר, 22x16

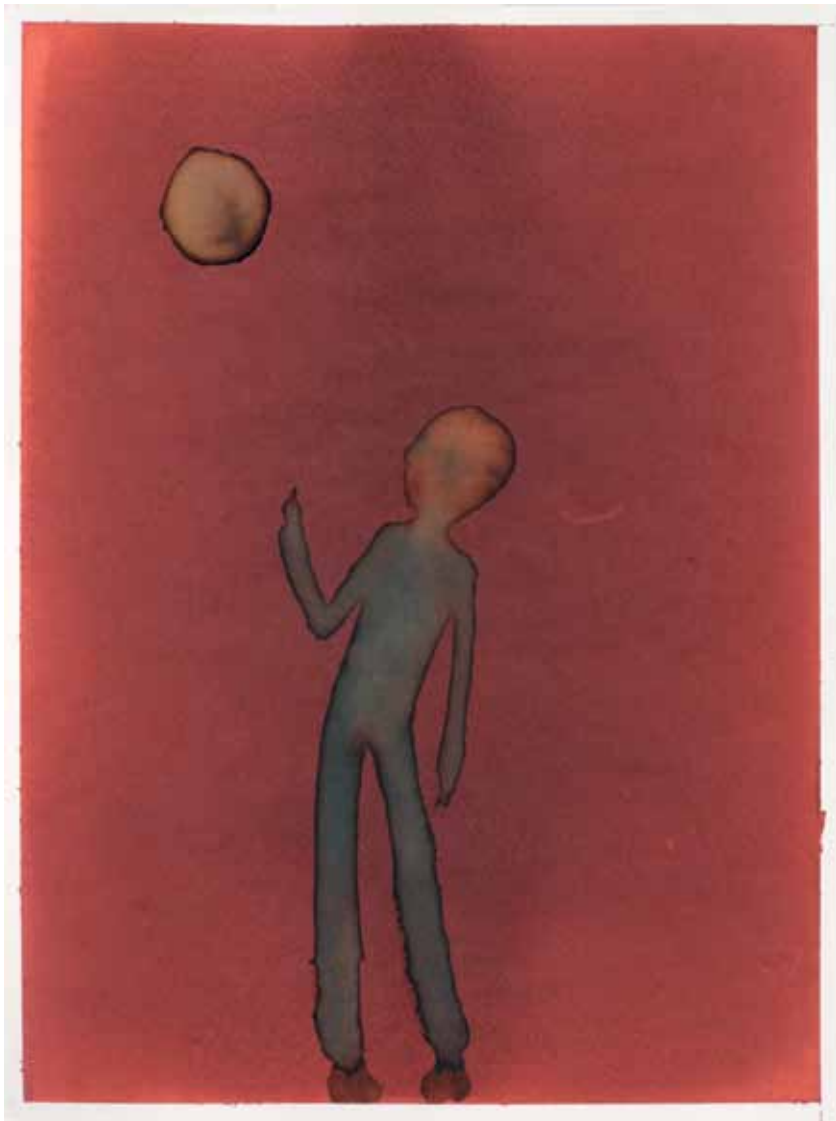
121

שלווה, 2004, דיו על נייר, 32x25

120

מטריה, 2004, דיו על נייר, 30x29.5

123

בכּוּוּנָה, 2011, דיו על נייר, 24x27

122

עוד פּעַם, 2011, דיו על נייר, 34x27

125

ארמאני, 2003, דיו על נייר, 34x34

124

ארמאני, 2003, דיו על נייר, 34x34

127

אילוף, 2003, דיו על נייר, 34x34

126

תרגול, 2003, דיו על נייר, 34x34

רחל רבינוביץ

1956 – נולדה בקיבוץ דפנה / חיה בקיבוץ / מ-1983 מרצה לציור ולאמנות במכון לאמנויות תל-חי ובביה"ס התיכון הדמוקרטי עינות ירון / נשואה לאלי קופלביץ, אם לשלושה ילדים / לימודים: 1978-1982 – BFA באמנות, המחלקה לאמנות, האקדמיה לאמנות ולעיצוב, בצלאל, ירושלים / זוכת פרס סמואל לסטודנט מצטיין בין מחלקתי באקדמיה לאמנות ועיצוב "בצלאל" / מבחר תערוכות יחיד: 1985 – "משיחותי עם סזאן", גלריה תת רמה, תל אביב / 1987 – "שייט כחול", גלריה הקיבוץ, תל אביב / 1989 – "טבע-דומם", גלריה מימד-קטן, תל אביב / 1991 – "הרכבות", גלריה הקיבוץ, תל אביב / 1995 – "האזנת-סחר", בית האמנים, ירושלים / 19967 "מיתוס", גלריה חצר תל-חי / 1998 – "Empty Room", גלריה נופר אמנות, תל אביב / 1999 – "ציור רזה", גלריה הקיבוץ, תל אביב / 2003 – "פיצוציה", גלריה הקיבוץ, תל אביב / 2011 – "החלוקה החדשה", תערוכה זוגית עם אלי קופלביץ, מוזיאון בית אורי ורמי נחושטן, אשדות יעקוב מאוחד / מבחר תערוכות קבוצתיות: 1984 – "קטסטרופה", תיאטרון ירושלים / 1985 – "נוף-מקום", מרכז פיילי, מוזיאון ישראל, ירושלים / 1985 – "הקו הראשון", המשכן לאמנות עין חרוד / 1985, "אל מיתוס ללא אל", בית האמנים, ירושלים / 1986 – "רישום 86", גלריה מימד, תל אביב / 1986 – "ציור-ציטטה-ציור", מוזיאון רמת-גן / 1992 – "אמנות לאור אידיאה: קיבוץ זה לא מה שהיה פעם", תערוכה לרגל 80 שנה לתנועה הקיבוצית, גלריית המגדל, תל אביב / 2004 – "אוכל קדימה אוכל", מוזיאון בתים לאמנות (אוצרת: הילי גוברין) / 2004 – "יש מספיק לכולם", ארבע נגרים, תל אביב / 2007 – "רשמים 3", הביאנלה הארצית לרישום, בית האמנים ירושלים (אוצרת: דליה מנור).

אלי קופלביץ

1952 – נולד בקיבוץ משמר השרון / חי ועובד בקיבוץ דפנה / נשוי לרחל רבינוביץ, אב לשלושה ילדים / לימודים: 1978-1982 – המחלקה לאמנות, האקדמיה לאמנות ולעיצוב, "בצלאל", ירושלים / תערוכות יחיד: 1985 – "אלי קופלביץ, ציורים", גלריה תת-רמה, תל אביב / 1988 – "אלי קופלביץ", גלריה הקיבוץ, תל אביב / 1989 – "אלי קופלביץ", גלריה מימד קטן, תל אביב / 1993 – "אלי קופלביץ: אובייקטים", גלריה הקיבוץ, תל אביב / 1996 – "Coocoo Kunst", גלריה הקיבוץ, תל אביב / "Boom Boom" – גלריה נופר אמנות, תל אביב / "Art Police" – גלריה הקיבוץ, תל אביב / 2001 – אלי קופלביץ (עם יורי כץ), גלריה מרכז הנצחה, קריית טבעון / 2011 – "החלוקה החדשה", תערוכה זוגית עם רחל רבינוביץ, מוזיאון בית אורי ורמי נחושטן, אשדות יעקוב מאוחד / מבחר תערוכות קבוצתיות: 1985 – "הקו הראשון", משכן לאמנות, עין חרוד / 1985 – "אל מיתוס ללא אל", בית האמנים, ירושלים / 1986 – גלריה מימד, תל אביב / 1997 – "להצפין, ציוני דרך" גלריה בחצר תל-חי / 1999 – "אמנות בצד: מרכז ופריפריה באמנות מקומית", גלריה לימבוטס, תל אביב; הגלריה לאמנות בכברי / 2000 – "קוסם, מכשף ואמן נפגשים", גלריה קריית האמנים החדשה, טבעון / 2003 – "בקצה היער", גלריה הקיבוץ, תל אביב